

**Tutkimus generalistialojen opiskelijoiden työelämätaitojen ja
asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana**

Pro gradu

Heidi Isotalo

Kasvatustieteiden tiedekunta

Lapin yliopisto

Kevät 2020

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Tutkimus generalistialojen opiskelijoiden työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana

Tekijä: Heidi Isotalo

Koulutusohjelma/oppiaine: kasvatusalan koulutus / mediakasvatus

Työn laji: Pro gradu -työ_x_ Laudaturtyö__ Lisensiaatintyö__

Sivumäärä:77

Vuosi: 2020

Tiivistelmä:

Yliopistokoulutuksen tavoitteena on kouluttaa asiantuntijoita tulevaisuuden työmarkkinoille. Asiantuntija tarvitsee työssä toimiakseen erilaisia työelämätaitoja, joita tulisi oppia jo koulutuksen aikana. Lapin yliopistossa on mahdollista suorittaa tutkintoja akateemisissa koulutuksissa, jotka eivät valmista spesifiin ammattiin, vaan ne antavat yleisiä valmiuksia toimia työelämässä. Näiden koulutusten opiskelijat tarvitsevat erilaisia taitoja kuin spesifiä ammattia varten opiskelevat. Tämän vuoksi tutkimuksella selvitetään, millaisia käsityksiä Lapin yliopiston generalistialojen masterivaiheen opiskelijoilla on työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana.

Tämä tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jonka tapaus muodostuu rajatusta kohderyhmästä. Tutkimuksen aineisto on kerätty laadullisella avovastauslomakkeella, johon vastasi 24 opiskelijaa. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia.

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kaikki tunnistivat työelämätaitojaan ja suurin osa niiden kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Opiskelijat myös ymmärsivät työelämän muuttuvan tulevaisuudessa ja nimesivät mahdollisia tulevaisuuden työelämätaitoja. Asiantuntijuuden koettiin kehittyneen pääsääntöisesti myönteisesti yliopisto-opintojen aikana. Asiantuntijuutta haluttiin myös kehittää eri tavoin tulevaisuudessa. Lisäksi opiskelijat tarkastelivat Lapin yliopiston toimintaa ja esittivät sille kehitysehdotuksia.

Opiskelijoilla oli moninaisia käsityksiä työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana. Käsitykset vaihtelivat selkeästi henkilökohtaisen kokemuksen mukaan. Lisäksi vaikutusta oli sillä, kuinka hyvin osaamista ja sen kehittymiseen vaikuttaneita prosesseja tunnistettiin. Tutkimuksen mukaan yliopisto-opinnot kehittävät opiskelijoiden työelämätaitoja ja asiantuntijuutta, mutta niihin liittyviä yliopiston käytänteitä tulisi kehittää entistä paremmiksi. Opiskelijoiden mukaan opetuksen järjestäminen ja sisältö, yliopiston sisäänottokäytännöt ja tutkinnot sekä huomion kiinnittäminen opiskelijoiden mielenterveysongelmiin olisi hyvä ottaa huomioon yliopiston opetuksen kehittämisessä.

Avainsanat: työelämätaidot, asiantuntijuus, yliopisto-opinnot

Sisällysluettelo

JOHDANTO	5
1 KESKEISET KÄSITTEET	8
1.1 Työelämätaidot	8
1.2 Asiantuntijuus	9
2 TYÖELÄMÄTAITOJEN JA ASIANTUNTIJUUDEN KEHITTÄMINEN	11
2.1 Työelämätaitojen kehittäminen.....	11
2.2 Yhteiskunnallisten muutosten vaikutus työelämätaitoihin	14
2.3 Asiantuntijuuden kehittäminen	17
2.4 Yliopistokoulutus ja työelämä	19
3 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	21
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	23
4.1 Tutkimuksen kohdejoukko	23
4.2 Tutkimusmenetelmä.....	27
4.3 Aineiston keruu.....	28
4.4 Aineiston analyysi.....	29
4.5 Tutkimuksen eettisyys	34
5 TULOKSET	36
5.1 Opiskelijoiden työelämätaidot	36
5.2 Työelämätaitojen kehittäminen.....	38
5.3 Työelämätaidot eivät ole kehittyneet	41
5.4 Tulevaisuuden työelämätaidot	42
5.5 Asiantuntijuuden kehittyminen yliopisto-opinnoissa	45
5.6 Asiantuntijuuden kehittäminen muilla tavoilla.....	48
5.7 Asiantuntijuuden kehittäminen tulevaisuudessa	50
5.8 Opiskelijoiden ehdotuksia yliopiston toiminnan kehittämiseksi	54
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	59
6.1 Opiskelijoiden työelämätaidot ja niiden kehittäminen yliopisto-opintojen aikana.....	59
6.2 Tulevaisuuden työelämätaidot opiskelijoiden näkökulmasta	60
6.3 Asiantuntijuuden kehittyminen yliopisto-opintojen aikana ja tapoja kehittää sitä tulevaisuudessa	61

6.4 Lapin yliopiston toiminnan kehittäminen	62
7 POHDINTA.....	64
LÄHTEET	69
LIITTEET	75

JOHDANTO

Yliopistokoulutuksen tavoitteena on kouluttaa työmarkkinoille asiantuntijoita, joilla tulee substanssiosaamisen lisäksi olla työssä tarvittavia työelämätaitoja. Globaalin yhteiskunnan muutokset vaikuttavat voimakkaasti nykyiseen ja tulevaisuuden työelämään, johon koulutetut asiantuntijat tulevat työllistymään. Muutokset heijastuvat korkeakoulutukseen ja luovat sille entistä suurempia odotuksia (Nykänen & Tynjälä 2012). Yksi merkittävä yhteiskunnallinen muutos on teknologian kehitys ja sen mukanaan tuoma digitalisaatio, jolla on voimakkaita vaikutuksia työelämään ja sen käytänteisiin (OPH 2019). Toisena tulevat suuret ja odottamattomat yhteiskunnan muutokset, joiden vaikutukset ulottuvat myös työelämään asti. Tästä toimii esimerkkinä keväällä 2020 vallitseva koronaviruspandemia, jonka aikana tämä pro gradu-tutkielma on tehty. Koronaviruspandemian ja siitä seuranneen poikkeustilan seurauksena useat ihmiset siirtyivät tekemään työtä kotiin verkko-yhteyksien välityksellä. Pandemian seurauksena maailmassa tapahtui nopea digiloikka ja työelämä muuttui hetkessä. Tällä muutoksella voi olla kauaskantoisia seurauksia tulevaisuuden työelämään, jolloin asiantuntijat tulevat tarvitsemaan uusia ja erilaisia työelämätaitoja.

Yhteiskunnallisten muutosten vaikutusten lisäksi valtakunnallinen korkeakoulujen rahoitusmalli tulee muuttumaan vuodesta 2021 lähtien. Rahoitusmallissa on otettu huomioon koulutuksen laatu, sen vaikuttavuus ja kohtaaminen työmarkkinatarpeisiin. Yliopistot tulevat saamaan rahoitusta sen mukaisesti, millä tavalla koulutetut ovat työllistyneet työmarkkinoille ja kuinka moni heistä on työllistynyt Suomeen. Rahoitustekijä toimii mallissa koulutuksen laatua ja vaikuttavuutta kuvaavana mittarina. Lisäksi tekijän osuuden nousulla vahvistetaan korkeakoulujen kannusteita kouluttaa työmarkkinoiden tarpeisiin vastaavia osaajia, jotka työllistyvät hyvin. (OKM 2018.) Rahoitusmalli kannustaa korkeakouluja entistä suurempaan yhteistyöhön työmarkkinoiden kanssa, jotta jokainen

koulutettu tulee työllistymään. Sitä edistävät yhteydet työmarkkinoihin jo opintojen aikana sekä huomion kiinnittäminen työelämätaitojen oppimista tukevaan opetukseen.

Suomessa korkeakoulutettujen työllistymistä ja osaamisen kehittymistä on tutkittu valtakunnallisesti ja yliopistokohtaisesti toteutetuilla uraseurantakyselyillä. Uuden rahoitusmallin myötä niiden merkitys tulee kasvamaan, koska kyselyiden perusteella myönnetään korkeakouluille rahoitusta. Vuonna 2019 julkaistu Lapin yliopiston uraseurantakysely nostaa esille, että valmistuneiden maistereiden mielestä koulutuksen tulisi tarjota enemmän mahdollisuuksia kehittää erilaisia työelämätaitoja jo opintojen aikana. (Perä & Peteri 2019.)

Tieteellistä tutkimusta työelämätaidoista ja asiantuntijuudesta on tehty paljon erilaisista näkökulmista, joista osa on koskenut vielä opiskelemissa olevia opiskelijoita ja osa jo valmistuneita maistereita. Työelämätaitojen kehittymistä ovat tutkineet esimerkiksi Virtanen ja Tynjälä (2019), jotka ovat tarkastelleet tutkimuksessaan opiskelijoiden työelämätaitoja kehittäviä pedagogisia käytänteitä. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että pedagogisilla käytänteillä oli vaikutusta, siihen, millä tavalla opiskelijoiden työelämätaidot olivat kehittyneet. Pedagogiset käytännöt vaikuttavat myös asiantuntijuuden kehittymiseen (Tynjälä 2010). Lisäksi kehitysprosessin taustalla vaikuttavat erilaiset tilanteet, jotka johtavat erilaisiin oppimisprosesseihin (ks. Aittola 1998).

Käsillä oleva tutkimus on laadullinen tapaustutkimus Lapin yliopiston generalistialojen maisterivaiheen opiskelijoiden käsityksistä. Generalistin työura on erilainen kuin profesioammattiin valmistuneen, koska generalistilta vaaditaan koulutuksen soveltamista erilaisiin tehtäviin. Tämän vuoksi on tärkeää selvittää, millä tavalla generalistiopiskelijat käsittävät työelämätaidot ja asiantuntijuuden. Tavoitteena oli myös saada opiskelijat tunnistamaan osaamistaan sekä sen kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimukseen otettiin mukaan Lapin yliopiston toiminnan kehittäminen, jotta saataisiin selville opiskelijoiden mielipiteitä ja ehdotuksia siihen liittyen. On tärkeää saada opiskelijoiden ääni kuuluviin, sillä he tietävät parhaiten, millaiset toimintatavat toimivat ja millaiset eivät.

Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa yleinen kuvaus opiskelijoiden käsityksistä, eikä etsiä eroavaisuuksia niiden välillä. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena ei ole tuottaa yleistettävissä olevaa tietoa, vaan luoda kartoittava kuvaus opiskelijoiden käsityksistä.

Tutkimukseen osallistui yhteensä 24 opiskelijaa kasvatustieteiden, taiteiden ja yhteiskuntatieteiden tiedekuntien eri koulutusohjelmista. Kaikki opiskelijat ovat generalistisilta koulutusaloilta ja tulevat tulevaisuudessa työllistymään useisiin erilaisiin työtehtäviin. Tutkimus on ainutlaatuinen näkökulmansa vuoksi ja antaa Lapin yliopistolle tärkeää tietoa vielä opiskelemissa olevien opiskelijoiden ajatuksista ja kokemuksista.

Tutkimus alkaa teoreettisesta viitekehyksestä, jossa määritellään työelämätaitojen ja asiantuntijuuden käsitteet sekä tarkastellaan niiden kehittämistä yliopistokoulutuksessa tutkimuksen avulla. Seuraavana käsitellään tutkimusongelman pohjalta muodostettua tutkimuskysymystä ja sen alakysymyksiä. Tämän jälkeen tarkastellaan tutkimuksen metodologiaa, tuloksia ja niiden pohjalta tehtyjä johtopäätöksiä. Viimeisenä on tutkimuksen pohdinta, jossa käsitellään tutkimustuloksia teorian valossa sekä pohditaan tutkimuksen luotettavuutta ja mahdollisia jatkotutkimusaiheita.

1 KESKEISET KÄSITTEET

1.1 Työelämätaidot

Käsitteelle työelämätaidot ei ole löydettävissä yhtä yhtenäistä määritelmää, vaan se vaihtelee kontekstin mukaan. Suomen kielessä käsitteestä käytetään nimitystä yleiset työelämätaidot tai geneeriset työelämätaidot (Nykänen & Tynjälä 2012; Virtanen & Tynjälä 2013). Kansainvälisessä kirjallisuudessa käsitteestä käytetään useita eri nimityksiä, joita ovat esimerkiksi ”generic skills” ja ”generic attributes” (Chan 2010). Tässä tutkimuksessa käytetään yleisesti työelämätaidot-käsitettä selkeyden vuoksi.

Nykänen ja Tynjälä (2012) jakavat työelämätaidot viiteen kategoriaan, joita ovat akateeminen tiedonmuodostus ja tieteellinen ajattelu, tiedon integraation taidot, sosiaaliset ja viestintätaidot, itsesäätelytaidot sekä johtamis- ja verkostotaidot. Tiedonmuodostukseen ja tieteelliseen ajatteluun kuuluvat tieteen- tai koulutusalan perusteorioiden, käsitteiden ja tiedontuottamisen traditiot. Akateemisten taitojen nähdään olevan osa korkeasti koulutetun työelämäosaamista. Tiedon integraation taidoilla tarkoitetaan teoreettisen ja käytännöllisen tiedon yhdistämisen taitoa, josta on hyötyä työelämässä tapahtuvassa oppimisessa. Sen ytimenä ovat ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen, jotka ovat tärkeä osa geneerisiä taitoja (Klegeris ym. 2017).

Sosiaaliset ja viestintätaidot sisältävät yhteistyössä toimimisen taidot sekä ryhmäprosessien ja ryhmädynamiikan ymmärtämisen. Itsesäätelytaidot liitetään kuuluvaksi reflektiiviseen ja elinikäiseen oppimiseen. Lisäksi itsesäätely on joustavaa ja tilanteen mukaista toimintaa kompleksissa tilanteissa ja erilaisissa konteksteissa, joiden avulla voi oppia epävarmuuden sietämistä. Oman osaamisen tunnistaminen ja sen osoittaminen kuuluvat myös itsesäätelytaitoihin (Penttinen, Skaniakos, Karhu, Liimatainen & Keskinarkaus

2014). Johtamis- ja verkostoitumistaidot sisältävät työyhteisössä toimimisen, työssä jakamisen ja työmotivaation. Lisäksi siihen kuuluu oman persoonan sovittaminen työhön ja yhteistyöolosuhteisiin. Johtamistaitoihin kuuluvat suunnittelutaidot, ryhmän toiminnan ohjaaminen, vakuuttaminen ja vaikuttaminen sekä itsensä johtamisen taidot. Verkostoitumistaitoihin kuuluvat osallistuminen, verkostoitumistarpeen hahmottaminen sekä itsensä alttiiksi laittaminen ja vastuunotto kyky. (Nykänen & Tynjälä 2012.)

1.2 Asiantuntijuus

Sanakirjan mukaan asiantuntija on henkilö, jolla on korkea asiantuntemusta tai taitoja jonkin asian tiimoilta (Suomisanakirja 2020; Cambridge Dictionary 2020). Murtosen (2004) mukaan asiantuntijaksi voidaan kutsua henkilöä, joka on erityisen taitava tai osaava jollakin tietyllä alueella. Hotulainen (2010, 2) määrittää asiantuntijan tarkoittavan henkilöä, jolla on mestaritason tietämys tai taidot verrattuna toisiin samalla alalla suorituksia tuottaviin tai siellä työskenteleviin henkilöihin. Palonen ja Gruber (2010, 41) määrittävät asiantuntijuuden puolestaan viittaavan tietämiseen, arviointiin tai ennakointiin liittyviin seikkoihin. Englannin kielisellä vastikkeella *expertise* heidän mukaansa viitataan edellä mainittujen seikkojen lisäksi varsinaiseen tekemiseen ja suorittamiseen. Asiantuntijuuden voidaan nähdä olevan kiinnittynyt erilaisiin käytäntöihin ja osaaminen ilmenee esiin tulevien ongelmien ratkaisussa.

Hakkarainen, Palonen ja Paavola (2002, 6) tarkastelevat asiantuntijuutta kolmesta näkökulmasta, joita ovat mielensisäinen, osallistuminen ja tiedonluominen. Mielensisäisestä näkökulmasta tarkasteltuna asiantuntijuuden nähdään olevan tiedonhankintaa ja tiedonkäsittelyä. Osallistumisnäkökulmasta katsottuna asiantuntijuus on kulttuuriin osallistumisen prosessi, jossa tilannesidonnaisuuden merkitys kasvaa. Tiedonluomisen näkökulmasta asiantuntijuuden nähdään olevan tiedonluomiseen pohjautuva dynaaminen kehitysprosessi. Näkökulmassa korostuvat sellaiset asiantuntijuuden kehittymisen prosessit, joissa luodaan uutta tietoa ja, jotka nojautuvat yksilön ja yhteisön väliseen

vuorovaikutukseen. Collins (2011) katsoo myös vuorovaikutuksellisuuden olevan tärkeä osa asiantuntijuutta.

Nykyajan asiantuntijuudelle voidaan määritellä muutamia keskeisiä piirteitä. Tynjälän (2010) mukaan asiantuntijuus on integroitunut kokonaisuus, joka koostuu teoreettisesta tiedosta, käytännöllisestä tiedosta, itsesäätelytiedosta ja sosiokulttuurisesta tiedosta. Asiantuntijuuden yhdeksi keskeiseksi piirteeksi hän määrittelee asteittain etenevän ongelmanratkaisun. Asiantuntijatyön nähdään myös olevan luonteeltaan kollektiivista ja uutta luovaa. Lisäksi asiantuntijaksi kehittyminen edellyttää osallistumista asiantuntijatyön sosiaalisiin käytäntöihin.

Asiantuntijuuteen kuuluu keskeisenä osana osaaminen. Englannin kielessä osaamista kuvaavia käsitteitä ovat *skills*, *competencies* ja *capabilities*. Sanalla *skills* tarkoitetaan suomen kielessä taitoja, joilla viitataan johonkin erityisosaamiseen. Niitä voidaan opettaa ja soveltaa käytännön työtehtävään. *Competencies* ja *capabilities* sanoilla tarkoitetaan puolestaan kompetenssia eli pätevyyttä ja kyvykkyyttä. (Viitala 2005, 113.) Kompetenssin ja taitojen voidaan katsoa sisältävän ymmärtämisen ja tietämisen, kuten akateemisen alan teoreettisen tuntemuksen sekä kyvyt tuntea ja ymmärtää. Lisäksi ne sisältävät toiminnan tuntemisen, johon kuuluu tiedon käytännön ja operatiivisen soveltamisen tietyissä tilanteissa. Kompetenssiin kuuluu yhdistelmä ominaisuuksista suhteessa tietoon ja sen soveltamiseen sekä asenteisiin, taitoihin ja vastuuseen, jotka kuvaavat tasoa tai astetta, jolla henkilö kykenee suorittamaan ne. (Beneitone & Bartolomé 2014, 306.)

2 TYÖELÄMÄTAITOJEN JA ASIANTUNTIJUUDEN KEHITTÄMINEN

2.1 Työelämätaitojen kehittäminen

Virtasen ja Tynjälän (2019) mukaan työelämätaitojen oppiminen korkeakoulutuksessa vaatii erilaisten opetusmenetelmien käyttöä ja erilaisten pedagogisten käytänteiden hyödyntämistä. Erityisesti teorian ja käytännön rajapinnalla työskentelyllä katsotaan olevan vaikutusta taitojen kehittymiseen. Lisäksi yhteisölliset oppimismuodot yksilöllisten oppimismuotojen sijaan nähdään paremmaksi tavaksi oppia erilaisia taitoja. Samankaltaisia tuloksia he olivat saaneet myös aikaisemmasta tutkimuksestaan, jonka mukaan myönteinen ilmapiiri ja kontaktiopetus edesauttavat opiskelijoiden työelämätaitojen oppimista yliopisto-opetuksessa. (Virtanen & Tynjälä 2013.)

Suomessa selvyyttä opiskelijoiden kehittämistä työelämätaidoista on saatu valmistuneille maistereille tehtyjen uraseurantakyselyjen avulla. Kyselyjä on tehty sekä valtakunnallisesti että yliopistokohtaisesti. Aarresaari-verkosto on tuottanut valtakunnallisen uraseurantakyselyn vuonna 2017 kaikille niille maistereille, joiden valmistumisesta on kulunut viisi vuotta. Tulosten mukaan yliopisto-opinnot ovat kehittäneet yksilön oppimisen, ajattelun ja teoreettisen ymmärryksen taitoja sekä tiedonhankintataitoja ja analyttisen systemaattisen ajattelun taitoja. Lisäksi tutkimukseen osallistuneet maisterit olivat nähneet itseohjautuvuuden ja oma-aloitteisuuden kehittyneen opintojen aikana. Tutkimuksessa nousee myös esille se, että alan spesifit taidot ovat tärkeitä, mutta niiden pohjana toimivat yleiset työelämäntaidot. (Kurlin, Suorsa & Carver 2018, 25.)

Yliopistokoulutuksen tuottamia eroavaisuuksia osaamisen ja työelämätarpeiden välillä esiintyi kyselyiden mukaan neuvottelutaidoissa, stressinsietokyvyssä, organisointi- ja koordinoitaitoissa, yhteistyötaidoissa sekä esimiestaidoissa. Ne korostuivat eri aloilta valmistuneiden välillä. Kasvatusaloilta ja hallintotieteistä valmistuneet olivat esimerkiksi tyytyväisempiä tutkinnon aikana kehittyneisiin yhteistyötaitoihin ja neuvottelutaitoihin. (Kurlin ym. 2018, 26.)

Lapin yliopiston uraseurantakyselyyn osallistuneiden maistereiden mukaan koulutus oli antanut riittävät valmiudet työelämään, mutta eri tutkintojen välillä havaittiin olevan eroavaisuuksia. Hallintotieteen ja oikeustieteen maisterin tutkinnon suorittaneiden mukaan tutkinto oli antanut parhaiten riittävät valmiudet työelämään. Sen sijaan kasvatustieteen maistereiden ja taiteen maistereiden joukossa oli eniten tyytymättömyyttä koulutuksen antamiin valmiuksiin työelämässä. Kyselyn mukaan suurin osa koki silti voivansa hyödyntää opittuja tietoja ja taitoja nykyisessä työssään. (Perä & Peteri 2019, 11 - 12.)

Lapin yliopistosta valmistuneet katsoivat, että yliopisto-opintojen aikana kehittyneet itseohjautuvuus, oma-aloitteisuus, yhteistyötaidot, kyky oppia ja omaksua uutta sekä stressinsietokyky ja suomen kielen viestintätaidot olivat merkityksellisiä myös nykyisessä työelämässä. Muutamien taitojen kohdalla oli havaittavissa kuilu taidon kehittämisessä yliopisto-opinnoissa ja työelämän tarpeiden välillä. Näitä taitoja olivat stressinsietokyky, neuvottelutaidot, organisointi- ja koordinoitaidot sekä esiintymistaito ja ongelmanratkaisutaito. (Perä & Peteri 2019, 13.) Vastaavanlaisessa Helsingin yliopiston teettämässä kyselyssä esille nousivat myös itseohjautuvuus, oma-aloitteisuus, yhteistyötaidot, kyky oppia ja omaksua uutta sekä stressinsietokyky. Lisäksi esille nousivat opetus-, koulutus- ja ohjaustaidot. (Carver & Kangas 2019, 40.)

Lapin yliopiston uraseurantakyselyn tulosten mukaan käytännön työelämätaitoja tulisi kehittää jo opintojen aikana. Lisäksi kosketus käytäntöön opintojen aikana oli maistereiden mukaan tärkeää. Tärkeimmiksi työelämätaidoiksi he kokivat itsensä johtamisen taidon, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot, esiintymistaidot ja tunnetaidot. Tämän lisäksi

tärkeäksi koettiin stressin ja epävarmuuden sieto, ongelmanratkaisukyky ja kokonaisuuksien hahmottaminen sekä tieto- ja viestintätekniiikan taidot ja kielitaito. Tutkimuksessa korostuvat myös projektinhallinta- ja tiedonhankintataidot sekä verkostoitumistaito. Maisterit myös katsoivat, että oman osaamisen tunnistaminen, itsensä jatkuva kehittäminen ja muutoksiin sopeutuminen auttoivat pärjäämään työelämässä. (Perä & Peteri 2019, 14.)

Tuonoson väitöstutkimus (2019, 37 – 38) nostaa esille valmistuneiden opiskelijoiden kokemuksia kompetenssien kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana. Hänen tutkimukseensa osa valmistuneista opiskelijoista kertoi opintojen kehittäneen heidän ajatteluntaitojaan, kykyä analysoida asioita eri näkökulmista, yhteistyötaitoja, kommunikointitaitoja ja kirjoitustaitoa. Osalla oli puolestaan vaikeuksia kuvailla opintojen aikana oppimiaan taitoja ja tutkimuksen tuloksissa nousee esille, etteivät opinnot olleet kehittäneet joidenkin opiskelijoiden taitoja ollenkaan. Eräänä näkökulmana nostetaan esille myös se, että opinnot oli koettu todella teoreettisiksi ja niiden ei sen vuoksi koettu kehittäneen työelämän kannalta hyödyllisiä taitoja.

Klegeris ym. (2017) nostavat ongelmanratkaisutaidot merkittäviksi yleisiksi taidoiksi. Heidän tutkimuksensa mukaan yliopisto-opinnot kehittävät opiskelijoiden ongelmanratkaisutaitoja, joka huomattiin ongelmanratkaisua vaativien testien teettämisellä eri vuosikurssien opiskelijoille. Tästä huolimatta tutkijat esittävät, että yliopiston tulisi kehittää keinoja, joiden avulla opiskelijat voisivat kehittää entistä paremmin ongelmanratkaisukykyä ja muita yleisiä taitoja opintojen aikana.

Tynjälän ym. (2004, 100 – 101) esittävät, että akateemisen koulutuksen kautta saadaan tutkinto, mutta taidot opitaan vasta työelämässä. Heidän tutkimukseensa osallistuneista vastaajista 64 prosenttia oli oppinut työssä tarvittavat taidot nykyisen työnsä kautta. Vastaajista 14 prosenttia uskoi oppineensa työssä tarvittavat taidot yliopistossa. Tynjälän ym. tutkimuksen mukaan työssä oppimisella on tärkeä merkitys yliopistokoulutuksen saaneille ammattilaisille ammattitaidon keskeisten elementtien hankinnassa ja

ylläpitämisessä. Lisäksi vastaajista 70 prosenttia koki yliopistokoulutuksen tärkeimmän annin liittyneen alakohdista oppisisältöjen ja tai teoreettisen tietämyksen hallintaan. Vastaajista 14 prosenttia puolestaan katsoi erilaisten tiedonhankinnan ja käytön sekä analysoimisen ja kriittisen tarkastelun taitojen kehittyneen yliopistokoulutuksessa.

Korkeakouluopintojen aikainen työskentely ja vapaa-ajan toiminta ovat keskeisiä väyliä kehittää työelämätaitoja yliopisto-opintojen ulkopuolella. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2018 yliopisto-opiskelijoista 56 prosenttia työskenteli opintojensa ohella (Tilastokeskus 2020). Käytännössä yli puolet opiskelijoista on siten mukana työelämässä jo opintojensa aikana. Osalla suomalaisista korkeakouluopiskelijoista on myös suhteellisen paljon työkokemusta jo ennen opintojen aloitusta. (Saarenmaa, Saari & Virtanen 2010, 24.) Tämän vuoksi opiskelijat ovat saattaneet siten oppia työelämätaitoja jo ennen yliopisto-opintojen aloitusta.

Ansalan (2017) mukaan järjestötoiminnassa mukana olleet opiskelijat olivat oppineet erilaisia työelämässä tarvittavia taitoja järjestötoiminnan kautta. Opiskelijoiden oppimia taitoja olivat kommunikointitaidot, yhteistyötaidot, päätöksentekotaidot ja järjestötoimintaosaaminen. Merkittävää oli se, että kehittämiensä taitojen avulla opiskelijat kokivat olevansa valmiimpia työelämään verrattuna niihin opiskelijoihin, jotka eivät olleet osallistuneet järjestötoimintaan. Aittolan (1998) mukaan järjestötoimintaan osallistuminen on myös hyvä tapa edistää taitojen oppimista, koska opiskelijajärjestöt ovat tärkeä osa yliopistoympäristöä ja ne tarjoavat mahdollisuuksia oppia eri tilanteiden kautta.

2.2 Yhteiskunnallisten muutosten vaikutus työelämätaitoihin

Yhteiskunnallinen toimintaympäristö tulee muuttumaan tulevaisuudessa, jonka vuoksi työmarkkinoille tarvitaan uudenlaista osaamista. Tämän myötä myös vaatimukset erilaisista työelämätaidoista tulevat muuttumaan. Muutoksia aiheuttavat useat erilaiset tekijät, joista yksi keskeinen on globalisaation mukanaan tuoma muutos. Globaalissa maailmassa

ihmiset ovat kytkeytyneitä toisiinsa, jonka vuoksi organisaation toiminnan keskipisteeksi nousevat monimuotoisuus ja sopeutumiskyky. Lisäksi globaalissa maailmassa toimii lukuisia ylikansallisia organisaatioita, jolloin sosiaalitekniologia tulee ohjaamaan uusia tuotantomuotoja ja arvonluontia. Kasvava globaalinelinkaari tulee myös muuttamaan uran ja oppimisen luonnetta. (Davies, Fidler & Gorbis 2011.)

Muita globaaleja toimintaympäristön muutostekijöitä ovat poliittiset, taloudelliset, yhteiskunnalliset, teknologiset ja ekologiset tekijät (Valtioneuvoston kanslia 2020). Davies ym. (2011) mukaan uudella mediaekologialla on myös vaikutusta, koska uudet viestintävälineet vaativat uusia medialukutaitoja tekstin lukemisen lisäksi. Tekniologia mahdollistaa digitalisaation, joka tuo mukanaan muutoksia. Se voi muuttaa yrityksen toimintatapoja ja asiakkaidensa käyttäytymistä. Digitalisaatio toimii oleellisena toiminta- ja kilpailuedellytyksenä sekä sen avulla voidaan luoda uutta liiketoimintaa. Lisäksi digitaaliset työkalut tulevat olemaan käytössä kaikilla toimialoilla. (OPH 2019.)

Tulevaisuuden työelämätaitoja voidaan tarkastella Staufferin (2020) määrittämien 2000-luvun taitojen (*21st century skills*) kautta. Näitä taitoja ovat hänen mukaansa seuraavat:

1. *kriittinen ajattelu (critical thinking): ongelmanratkaisu* □
2. *luovuus (creativity): ”ajattelu laatikon ulkopuolelta”*
3. *yhteistyö (collaboration): työskentely muiden kanssa*
4. *viestintä (communication): puhuminen toisten kanssa*
5. *tietotaidot (information literacy): tosiasioiden, lukujen, tilastojen ja tietojen ymmärtäminen*
6. *medialukutaito (media literacy): ymmärretään menetelmät ja tiedotusvälineet, joissa tiedot julkaistaan*
7. *teknologinen lukutaito / teknologian lukutaito (technology literacy): tietokauden mahdollistavien koneiden ymmärtäminen*

8. *joustavuus (flexibility): poikkeaminen suunnitelmista tarpeen mukaan*
9. *johtajuus (leadership): ryhmän motivointi tavoitteen saavuttamiseksi*
10. *oma-aloitteisuus (initiative): projektien, strategioiden ja suunnitelmien käynnistäminen omillaan*
11. *tuottavuus (productivity): tehokkuuden ylläpitäminen häiriöiden aikana*
12. *sosiaaliset taidot (social skills): tapaaminen ja verkostoituminen muiden kanssa molemminpuolista hyötyä varten.*

Taidot voidaan jaotella kolmeen kategoriaan, joita ovat oppimisen taidot (learning skills), lukutaidot (literacy skills) ja elämäntaidot (life skills). Oppimisen taitoihin kuuluvat kriittinen ajattelu, luovuus, yhteistyö ja viestintä. Tähän kategoriaan kuuluvien taitojen nähdään olevan yleispäteviä jokaiseen ammattiin, mutta niiden merkitys voi vaihdella henkilön uratoiveiden mukaan. Lukutaitoihin kuuluvat tietotaidot, medialukutaito ja teknologinen lukutaito, joilla on kullakin erilainen elementtinsä digitaalisessa ymmärryksessä. Kolmannen kategorian taidot ovat osa jokaisen henkilökohtaista elämää, mutta samalla ne leviävät ammatilliseen ympäristöön. Näitä taitoja ovat joustavuus, johtajuus, oma-aloitteisuus, tuottavuus ja sosiaaliset taidot. (Stauffer 2020.)

Davies ym. (2011) ovat nimenneet tutkimuksensa kautta tulevaisuuden työelämätaitoja. Heidän mukaansa niitä ovat uusi ja mukautuva ajattelu, sosiaalinen älykkyys, uusi medialukutaito, suunnitelmallinen ajattelutapa, virtuaalinen yhteistyö, kulttuurien välinen osaaminen ja laskennallinen ajattelu. Opetushallituksen raportin (2019) mukaan tärkeimpiä osaamisia vuonna 2035 voisivat olla asiakaslähtöinen palvelujen kehittämisosaaminen, kestävä kehityksen periaatteiden tuntemus, tiedon arviointitaidot, digitaalisten ratkaisujen ja alustojen hyödyntämisosaaminen sekä innovaatio-osaaminen. Lisäksi niitä ovat vuorovaikutus-, viestintä- ja kommunikointitaidot, henkilökohtaisen osaamisen kehittäminen ja johtaminen, digitaalisen teknologian luova käyttötaito, digitaalisten toimintojen hallinta- ja ohjaustaidot, ongelmanratkaisutaidot, luovuus, oppimiskyky,

monikulttuurisuustaidot sekä kokonaisuuksien hallinta. Eri taidot myös tulevat korostumaan eri aloilla tulevaisuudessa, sillä alat kehittyvät vaihtelevilla tavoilla.

2.3 Asiantuntijuuden kehittäminen

Asiantuntijuuden kehittymisen nähdään olevan pitkä ja monimutkainen prosessi. Kehittymistä tarkasteltaessa tulee ymmärtää, millaiset tekijät vaikuttavat siihen. Prosessin taustalla vaikuttavia tekijöitä voivat olla persoonallisuuspiirteet, temperamentti, toimintatavat, kyvyt, taidot ja motivaatio. Lisäksi nähdään, että ympäristötekijöillä ja synnynnäisillä kyvyillä on vaikutusta yksilön kehitykseen. (Hotulainen 2010, 1.) Chi (2006) näkee myös asiantuntijuuden kehityksen prosessimaiseksi toiminnaksi, jossa aloittelijasta tulee asiantuntija. Hän on määrittänyt asiantuntijuuden tasot seuraavalla tavalla: maallikko, noviisi, tulokas, harjoittelija, kisälli, asiantuntija ja mestari. Asiantuntijuuden ei nähdä olevan pysyvä ominaisuus, joka on kerran saavutetun koulutuksen ja työkokemuksen kautta. Sen sijaan asiantuntijuuden voidaan nähdä olevan toimintatapa, jossa se on jatkuvaa itse-reflektiota ja oppimista eri tilanteista. (Tynjälä 1999.) Usein asiantuntijuustutkimuksessa noviiseja vertaillaan asiantuntijoihin (Hotulainen 2010). Tavoitteena on selvittää, miten asiantuntijat saavuttavat korkean osaamisen tason, jotta toisilla on samanlaisia mahdollisuuksia kehittyä yhtä taitaviksi ja kasvattaa tietämyksensä samalle tasolle (Chi 2006).

Ympäristötekijöillä ja motivaatiotekijöillä nähdään olevan merkittävä rooli asiantuntijuuden kehittymisessä. Hotulaisen (2010) mukaan itsensä kehittämisen polut ovat jäljitettävissä nuoruuteen ja varhaislapsuuteen, jolloin oppimiskokemuksiin ovat vaikuttaneet ympäristön tarjoamat mallit ja kannustus. Joissain tapauksissa ohjausta tiettyyn toimintaan on käytetty enemmän, jolloin sillä nähdään olevan yhteys harjoittelun määrään ja laatuun. Harjoittelu, jota sovelletaan tieto- ja taitotason vähittäiseen parantamiseen, sisältää ajatuksen laadukkaista yksilöllisistä harjoittelutavoitteista, ohjeista ja korjaavasta palautteesta.

Asiantuntijuuden kehittymisen yksi keskeinen osa on reflektointi, jonka avulla voi tutkia itseään. Tarkastelun voi kohdistaa omaan oppimiseen, koulutuksen oppisisältöihin sekä aiempiin koulutus- ja työkokemuksiin. Reflektoidessa opittuja ja koettuja asioita sekä omaa osaamista ne voidaan liittää laajempiin kokonaisuuksiin. Näin on mahdollista selvittää, mitä tietää ja mitä ei vielä tiedä. Tämän pohjalta voidaan reflektoida, mitä tulisi tietää, jotta asiantuntijuutta osataan kehittää sopivaan suuntaan. Reflektion avulla voidaan myös tehdä näkyväksi niitä asioita, joihin liittyen on ennen koettu osaamattomuuden tunnetta. Asiantuntija voi reflektion myötä tehdä omaan osaamiseensa liittyen merkittäviä oivalluksia ja lisätä omaa itsetietoisuuttaan. (Kupila 2007.)

Yliopistokoulutuksen tavoitteena on kasvattaa ja kouluttaa opiskelijoistaan oman alansa asiantuntijoita, joilla on oman alansa asiantuntijaidentiteetti (Anttila 2011, 18). Tynjälän (2010, 86 - 87) mukaan asiantuntijuuden kehittäminen on kokonaisvaltainen prosessi, jossa käytäntö ja teoria ovat kietoutuneet yhteen. Teoria antaa käsitteellisiä välineitä käytännön parempaan ymmärtämiseen ja analysointiin. Asiantuntijuuden keskeinen osa on myös itsesääntely ja oman toiminnan ohjaaminen, jota voidaan kehittää oman toiminnan ja omien kokemusten kriittisellä reflektoinnilla. Apuvälineinä reflektiossa toimivat teoreettiset mallit ja käytänteet. Tällöin siitä tulee analyttisempää, käsitteellisempää ja yleisluontoisempää. Integratiivisen pedagogiikan mallin mukaisilla ratkaisulla on nähty olevan positiivinen vaikutus asiantuntijuuden kehittymiselle. Mallin keskeisenä periaatteena on oppimisympäristöjen, oppimistilanteiden ja kurssien suunnittelu niin, että mukana ovat kaikki asiantuntijuuden peruselementit, jotka ovat yhdistettävissä toisiinsa.

Yliopistoympäristö on samanaikaisesti formaali ja informaali oppimisympäristö. Formaaliin ympäristöön kuuluvat luennot ja seminaarit, jotka ohjaavat oppimista tiettyyn suuntaan. Oppimisprosessit liittyvät eri tieteenalojen oppisisältöjen, metodologian ja tieteellisen ajattelutavan omaksumiseen. Informaaliin ympäristöön kuuluvat kaikki muut yliopistoon sisältyvät elementit, kuten yliopiston henkinen ilmapiiri, kontaktit henkilökuntaan, aine- ja vapaa-ajanjärjestöt, vapaamuotoiset keskustelut ystävien kanssa sekä lukukausien aikainen työssäolo ja matkustaminen. Nämä tekijät saavat aikaan monenlaisia oppimisprosesseja, taitoja ja osaamista. Tällaiselle oppimiselle on tyypillistä

arkipäiväisyys ja sen liittyminen opiskelijoiden muuhun elämään. Informaalissa oppimisessa voidaan omaksua tehtäväspesifisyydestä irrallisia kompetensseja, joilla tarkoitetaan sellaisia tietoja, taitoja ja kykyjä, joita tarvitaan erilaisissa työtehtävissä ilman erityistä työtehtävän määrittelyä. Yliopistoympäristössä oppimista tapahtuu aina jossain tilanteessa, joten sille on ominaista konteksti- ja tilannesidonnaisuus. (Aittola 1998.)

Tynjälän (2010) mukaan asiantuntijuus kehittyy osallistumalla asiantuntijatyön sosiaaliin käytäntöihin. Yliopistokoulutuksessa tätä voidaan edistää opintoihin kuuluvalla työharjoittelulla. Tutkinnosta riippuen harjoittelu voi kuulua siihen pakollisena tai vapaaehtoisena. Lapin yliopistossa harjoittelu kuuluu pakollisena esimerkiksi kasvatustieteiden koulutusohjelmaan (KTK OPS 2018-2021). Työelämässä tapahtuva oppiminen on luonteeltaan informaalista oppimista, joka tuottaa asiantuntijuudelle keskeistä hiljaista tietoa. Sen rinnalle tarvitaan muodollista tietoa, jotta erilaisia käytänteitä ymmärretään paremmin ja ongelmiin voidaan kehittää ratkaisuja. (Tynjälä 2010.) Työelämälähtöisessä harjoittelussa kehitystä on nähty tapahtuvan työelämätaidoissa, teoreettisessa osaamisessa ja käytännön tietotaidossa (Vesterinen 2002).

2.4 Yliopistokoulutus ja työelämä

Viimeaikaisen keskustelun mukaan yliopistokoulutuksen tulisi olla entistä enemmän työelämälähtöistä. Suomessa sen toteutumista edistetään jo aikaisemmin esitellyllä korkeakoulujen rahoitusmallin muutoksella vuonna 2021 (OKM 2018). Tämä haastaa yliopistoja kehittämään opetustaan työelämälähtöisemmäksi. Opintojen aikaiset kytkökset työelämään myös edistävät opiskelijoiden työllistymistä tulevaisuudessa. Työllistettävyyteen kuuluu valmistuneiden työllistyminen, työttömyysajat sekä työtehtävien ja koulutuksen vastaavuus. Lisäksi siihen liittyvät opiskelijan tukeminen opintojen aikana työuraan ja urasuunnitelmiin sekä omien valmiuksien ja osaamisen kehittämiseen liittyvissä asioissa. Opiskelijan työllistettävyyttä edistää myös hänen ymmärryksensä siitä, kuinka työurat rakentuvat ja millaisia ovat oman alan työmarkkinoiden tarjoamat työmahdollisuudet. (Penttinen ym. 2014, 6 – 7.)

Valtakunnallisten ja yliopistokohtaisten uraseurantakyselyiden mukaan koulutus on vastannut valmistuneiden maistereiden mukaan pääosin hyvin työelämän tarpeisiin (Kurlin ym. 2018; Perä & Peteri 2019). Generalistimaistereilla on tosin havaittu olevan enemmän työllistymisvaikeuksia kuin professioammattiin valmistuneilla maistereilla. Työllistymistä olivat vaikeuttaneet tutkinto ja osaamisen puute. (Tuominen, Rautopuro & Puhakka 2011).

Työelämälähtöisyyttä yliopisto-opintoihin voidaan lisätä erilaisilla pedagogisilla ratkaisuilla. Nykänen ja Tynjälä (2012) esittävät kolme erilaista pedagogista mallia, joiden avulla työelämässä tarvittavia taitoja voidaan rakentaa korkeakoulutuksessa. Mallit ovat specialistimalli, integratiivinen malli ja verkostoituneen kulttuurin malli. Edellä esitetyt mallit erottuvat toisistaan kolmen dimension perusteella, joita ovat koulutuksen ja työelämän välisen yhteistyön rakenteet, pedagogiikka sekä opetuksen, oppimisen, ohjauksen ja opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämisen väliset suhteet.

Specialistimallissa työelämäyhteyksien ja työelämätaitojen kehittämisen vastuu on annettu erityisasiantuntijoille sekä niiden opetus tapahtuu erillisillä kursseilla. Integratiivista mallia voidaan tarkastella osa-aikaisen yhteisöllisen pedagogiikan mallina. Siinä perinteisen korkeakouluopetuksen ohella järjestetään vuorovaikutteisia, teoriaa ja käytäntöä integroivia kursseja. Erilaisten opettajien tekemällä yhteistyöllä on merkitystä. Lisäksi opittuja asioita reflektoidaan sekä opiskelijoiden kesken että opettajien johdolla. Verkostoituneen kulttuurin mallissa puolestaan lähtökohtana ovat opiskelija- ja työelämälähtöisyys sekä koulutusinstituutin eri toimintojen fuusioiminen. Oppiminen käsitetään kaikkien opetuksessa mukana olevien henkilöiden ja toimijoiden oppimiseksi. (Nykänen & Tynjälä 2012, 23.)

3 TUTKIMUSONGELMA JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Työelämätaitoja ja asiantuntijuutta on tutkittu aikaisemmin esimerkiksi oppimisen näkökulmasta (ks. Virtanen & Tynjälä 2019), joissa kohdejoukkoa ei ole rajattu koskemaan tietyn yliopiston ammattialojen tai generalistialojen opiskelijoita. Selvityksen perusteella Lapin yliopistossa ei olla tehty aikaisemmin tällaista tutkimusta, joten sellaiselle koettiin olevan tarvetta, jotta saadaan kohdennettua tietoa. Generalistialojen opiskelijat valittiin kohdejoukoksi, sillä heidän opintonsa ja tulevaisuuden työuransa ovat erilaisia verrattuna ammattialojen opiskelijoihin.

Tutkimusongelmana ovat generalistialojen opiskelijoiden käsitykset työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana. Tavoitteena on selvittää, miten nämä opiskelijat käsittävät heidän työelämätaitojensa ja asiantuntijuutensa kehittyneen. Ongelmaa lähestyttiin valitsemalla tutkimuksen kohdejoukoksi Lapin yliopiston generalistialojen opiskelijat, jotka suorittavat maisterivaiheen opintoja. Avovastauslomake muotoiltiin tutkimuskysymykseen vastaavaksi ja siinä otettiin huomioon alaongelmat. Tutkimuskysymys on muotoiltu tutkimustehtävän mukaisesti.

1. Millaisia käsityksiä opiskelijoilla on työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana?

Tutkimuksen pääongelmalle on asetettu alaongelmia, jotka täsmentävät tutkimuskysymystä. Niiden avulla myös haetaan tutkimusaineistosta vastauksia päätutkimuskysymykseen.

- 1.1 Millaisia työelämätaitoja opiskelijoilla on?
- 1.2 Millä tavalla opiskelijoiden työelämätaidot ovat kehittyneet yliopisto-opintojen aikana?
- 1.3 Millaisia ovat opiskelijoiden käsitykset tulevaisuuden työelämätaidoista?

1.4 Millä tavalla opiskelijat kokevat asiantuntijuutensa kehittyneen yliopisto-opintojen aikana?

1.5 Millä tavalla opiskelijat haluaisivat kehittää asiantuntijuutta tulevaisuudessa?

1.6 Millä tavalla opiskelijat haluaisivat kehittää Lapin yliopiston toimintaa?

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimuksen kohdejoukko

Tutkimuksen kohdejoukkona ovat Lapin yliopiston generalistialojen opiskelijat. Generalistialoilla tarkoitetaan sellaisia akateemisia koulutusaloja, jotka eivät anna spesifiä ammattipätevyyttä vaan antavat yleisiä valmiuksia työelämään (Rouhelo 2008, 81). Kohdejoukko rajattiin koskemaan maisterivaiheen opiskelijoita, sillä he ovat opintojensa loppuvaiheessa ja heille on ehtinyt kertyä erilaisia kokemuksia. Laajan kokemusmaailman ajateltiin antavan valmiuksia vastata tutkimuksen avovastauslomakkeeseen.

Tutkimukseen osallistui 24 opiskelijaa kolmesta tiedekunnasta. Kasvatustieteiden tiedekunnasta mukana oli 8 opiskelijaa, taiteiden tiedekunnasta 4 opiskelijaa ja yhteiskuntatieteiden tiedekunnasta 12 opiskelijaa. Opiskelijoiden pääaineet on esitetty taulukossa 1. Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden lukumäärä on suhteellisen pieni siihen nähden, että Lapin yliopistossa on useita satoja maisteriopiskelijoita. Pienestä vastaajajoukosta huolimatta aineistosta muodostui tarpeeksi kattava.

Taulukko 1. Opiskelijat pääaineittain.

Pääaine	Frekvenssi
Johtaminen	2
Hallintotiede	4
Mediakasvatus	4
Yleinen kasvatustiede	3
Inklusiivinen kasvatus	1
Politiikkatieteet	2
Teollinen muotoilu	1
Sisustus ja tekstiilimuotoilu	1
Audiovisuaalinen mediakulttuuri	2
Sosiologia	1
Matkailututkimus	3
Yhteensä	24

Tutkimuksessa on mukana opiskelijoita 11 eri pääaineesta. Taulukosta on nähtävissä, että opiskelijoiden lukumäärät pääaineita kohtaan ovat melko tasaiset. Eniten pääainemainintoja saivat hallintotiede ja mediakasvatus, joista kummastakin on tutkimuksessa mukana 4 opiskelijaa. Opiskelijoiden koulutustausta on hyvin moninainen, jonka vuoksi aineisto edustaa useita erilaisia kokemusmaailmoja. Seuraavaksi esitellään tutkimuksessa mukana olevat tiedekunnat ja niiden tarjoamat koulutukset tarkemmin. Tämän pohjalta on selkeämpää ymmärtää opiskelijoiden kokemusmaailmaan vaikuttaneita asioita, sillä niiden pohjalta opiskelijat ovat muodostaneet käsityksensä työelämätaidoista ja asiantuntijuudesta.

Kasvatustieteiden tiedekunta

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnassa on mahdollista opiskella kasvatusalan koulutusohjelmassa, joka valmistaa opiskelijoita asiantuntijan työtehtäviin. Sen tavoitteena on perehdyttää opiskelijat tarkastelemaan kasvatusta ja koulutusta useista eri näkökulmista. Koulutuksessa on mahdollista valita kolmesta pääainevaihtoehdosta itselle kiinnostavin. Pääaineita ovat kasvatustiede, aikuiskasvatustiede ja mediakasvatus. Kasvatustieteen opinnot painottuvat yhteisöjen kehittämiseen ja johtajuuteen. Lisäksi opinnot edellyttävät alan perusteiden ja lähtökohtien sekä jatkuvan ja elinikäisen yhteisöperusteiden tuntemusta. Aikuiskasvatustieteen opinnot painottuvat puolestaan aikuisten oppimiseen, aikuispedagogiikkaan sekä aikuiskasvatuksen- ja koulutuksen toimintakenttiin. Mediakasvatuksen opinnot koostuvat kolmesta teemasta, jotka täydentävät toisiaan. Näitä teemoja ovat media opetuksessa ja oppimisessa, media yhteiskunnassa sekä media ja psykososiaalinen hyvinvointi. (Kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-opas 2018-2021, 39 - 40.; Lapin yliopiston verkkosivut.)

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden tiedekunnassa on tarjolla kolme koulutusta, jotka valmistavat opiskelijoita asiantuntijan työtehtäviin. Koulutuksia ovat hallintotieteet ja johtaminen, politiikkatieteet ja sosiologia sekä matkailututkimus. Hallintotieteiden ja johtamisen opintosuuntia ovat hallintotiede, johtamisen psykologia ja johtaminen. Opinnot tarjoavat laaja-alaisen näkemyksen organisaatioiden toimintaan ja vastaavat tämän päivän työelämähaasteeseen. Sen mukaan monimuotoisessa työympäristössä toimiminen edellyttää kykyä tarkastella ihmisiä ja organisatorisia ilmiöitä monista eri näkökulmista. Hallintotieteen opinnot painottuvat organisaatioiden hallintoon ja johtamiseen sekä kansallisiin ja kansainvälisiin hallintojärjestelmiin. Opintojen tavoitteena on antaa opiskelijoille valmiudet toimia asiantuntija- ja johtotehtävissä. Johtamisen opinnoissa korostuvat uusien talouden muotojen ja liike-elämän muutoksien ymmärtäminen sekä uudenlaisten markkinamuotojen ja -käytänteiden tunnistaminen ja vastuullinen kehittäminen. Johtamisen psykologian opinnot antavat valmiuksia toimia työtehtävissä, joissa edellytetään

syvällistä työyhteisöjen psykologista ymmärtämistä ja ihmisten johtamisen taitoja. (Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden opinto-opas 2018-2020, 31-32.; Lapin yliopiston verkkosivut.)

Politiikkatieteiden ja sosiologian tutkinto-ohjelman tavoitteena on tarjota laaja-alaista ymmärrystä kansallisista ja kansainvälisistä, sosiaalisista, poliittisista ja kulttuurisista ilmiöistä sekä järjestelmistä. Poliittikkatieteiden opintojen tavoitteena on antaa vahva pohja ymmärtää poliittisia järjestelmiä, instituutioita ja toimijoita. Maisterivaiheen opiskelijat valitsevat erikoistumisalakseen joko kansainväliset suhteet tai valtio-opin. Kansainvälisten suhteiden tieteenalassa keskitytään kansainvälisen järjestelmän ja yhteisön rakenteen ja toiminnan tulkintaan. Valtio-opissa tarkastellaan poliittisia instituutioita, ideologioita sekä poliittisen ajattelun ja toiminnan vaihtelevia muotoja. Sosiologian pääaineopinnoissa painopiste on etsiä tieteellisiä teoreettisia selityksiä sille, millä tavoin yhteiskunnalliset rakenteet ja kulttuuri sekä ihmisten väliset suhteet muodostuvat. (Lapin yliopiston yhteiskuntatieteiden opinto-opas 2018-2020, 123 – 124.)

Matkailututkimus on monitieteinen oppiaine, jossa matkailuilmiotä tarkastellaan useista eri näkökulmista. Opintojen painopisteinä ovat vastuullisuus matkailussa, uuden tiedon tuottaminen sekä matkailun tutkimus ja suunnittelu. Lisäksi opinnoissa korostuu yhteiskunnallinen vuorovaikutus, jolloin opintojaksoihin sisällytetään hanketyöskentelyä ja yhteyksiä työelämään. (Lapin yhteiskuntatieteiden opinto-opas 2018-2020, 89.; Lapin yliopiston verkkosivut.)

Taiteiden tiedekunta

Taiteiden tiedekunnassa on mahdollista opiskella kuudessa eri koulutusohjelmassa. Tässä tutkimuksessa on mukana kolmen eri koulutusohjelman opiskelijoita, joita ovat audiovisuaalinen mediakulttuuri, teollinen muotoilu sekä sisustus- ja tekstiilimuotoilu. Taiteiden tiedekunnan koulutukset ovat enemmän professioammattiin painottuneita, mutta niiden

katsottiin silti antavan sovellettavan tutkinnon, jonka vuoksi koulutukset valittiin mukaan tutkimukseen. Audiovisuaalisen mediakulttuurin pääaine on mediatiede, jota tukevat sivuaineet multimedia, liikkuva kuva, mediailmaisuus ja pelisuunnittelu ja -teknologia. Opinnoissa keskitytään median ilmenemismuotojen tarkasteluun historiallisesti, kulttuurisesti, ilmaisullisesti ja tuotannollisesti. (Taiteiden tiedekunnan opinto-opas 2018-2020, 86.)

Teollisen muotoilun opintojen painopisteet ovat tuotemuotoilussa, palvelumuotoilussa ja vuorovaikutussuunnittelussa. Opintojen tavoitteena on antaa perustiedot ja -taidot muotoilijan ammatin harjoittamiseen sekä valmiuksia taiteellisten, teknisten ja tutkimuksellisten lähestymistapojen hallintaan. Sisustus- ja tekstiilimuotoilun opinnot puolestaan painottuvat sisustusmuotoilun ja tekstiilimuotoilun osa-alueisiin. Sisustusmuotoilussa pääpainossa ovat erilaiset tilat, niiden toiminnallisuus ja viihtyisyys sekä tilojen suunnittelu ja niiden toteuttaminen. Tekstiilimuotoilussa keskitytään tekstiilisuunnitteluun, tekstiilitekniikoihin ja tuotteistamiseen tutkivan ja kokeilevan työskentelyn kautta. (TTK opinto-opas 2018-2020, 108.)

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, joka edustaa fenomenografista tutkimusotetta. Fenomenografia on laadullinen tutkimussuuntaus, joka tarkastelee ihmisten erilaisia käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Tavoitteena on hahmottaa tutkittavien tavat käsittää tai ymmärtää tutkittavaa asiaa tai kohdetta sekä luoda tulkintaa ihmisten käsityksistä ja niiden merkitysisällöistä kyseisessä kohdeilmiössä. Keskeistä fenomenografiassa on tutkittavan ilmiön kontekstin tunnistaminen, sillä konteksti kiinnittää erilaatuiset käsitykset kohdeilmiöön. Esille tulee siis tuoda se konteksti, johon tutkittavien käsitykset liittyvät. Tausalla vaikuttaa ajatus siitä, että ihmisten kokemukset ovat aina yhteydessä siihen, missä tilanteessa ja asiayhteydessä ne tapahtuvat. Tämän vuoksi ilmiö voidaan ymmärtää useilla eri tavoilla eri henkilöiden näkökulmista tarkasteltuna. (Rissanen 2006.)

Tutkimuksessa haluttiin hahmottaa opiskelijoiden tavat käsittää työelämätaidot ja asiantuntijuus, jonka vuoksi fenomenografinen tutkimusote katsottiin tutkimukseen sopivaksi. Aineistona ovat Lapin yliopiston generalistialojen maisterivaiheen opiskelijoiden käsitykset siitä, millä tavalla yliopisto-opinnot ovat kehittäneet heidän työelämätaitojaan ja asiantuntijuuttaan. Jokaisella opiskelijalla on luonnollisesti oma käsityksensä siitä, millä tavalla ne ovat kehittyneet. Käsityksen taustalla voivat vaikuttaa useat eri tekijät, jotka selittävät käsityksen rakentumista. Kontekstina opiskelijoiden käsityksille toimii Lapin yliopiston toimintaympäristö ja koulutus.

Tutkimuksen rajattu kohdejoukko muodostaa tutkimuksesta tapauksen. Tapaustutkimus muodostaa yksityiskohtaista, intensiivistä tietoa pienestä joukosta toisiinsa suhteessa olevia tapauksia. Kiinnostuksen kohteena on usein prosessi, jossa tapaus on yhteydessä ympäristöönsä. Lisäksi tavoitteena on kuvailla ilmiötä. (Hirsijärvi 2009, 134 – 135.) Tutkimuksessa opiskelijat ovat suhteessa toisiinsa Lapin yliopiston kautta, sillä he ovat maisterivaiheen opiskelijoita yliopiston generalistisilta koulutusaloilta. Prosessina toimii työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehittyminen yliopisto-opintojen aikana, jota kuvataan tutkimuksessa opiskelijoiden käsitysten kautta.

4.3 Aineiston keruu

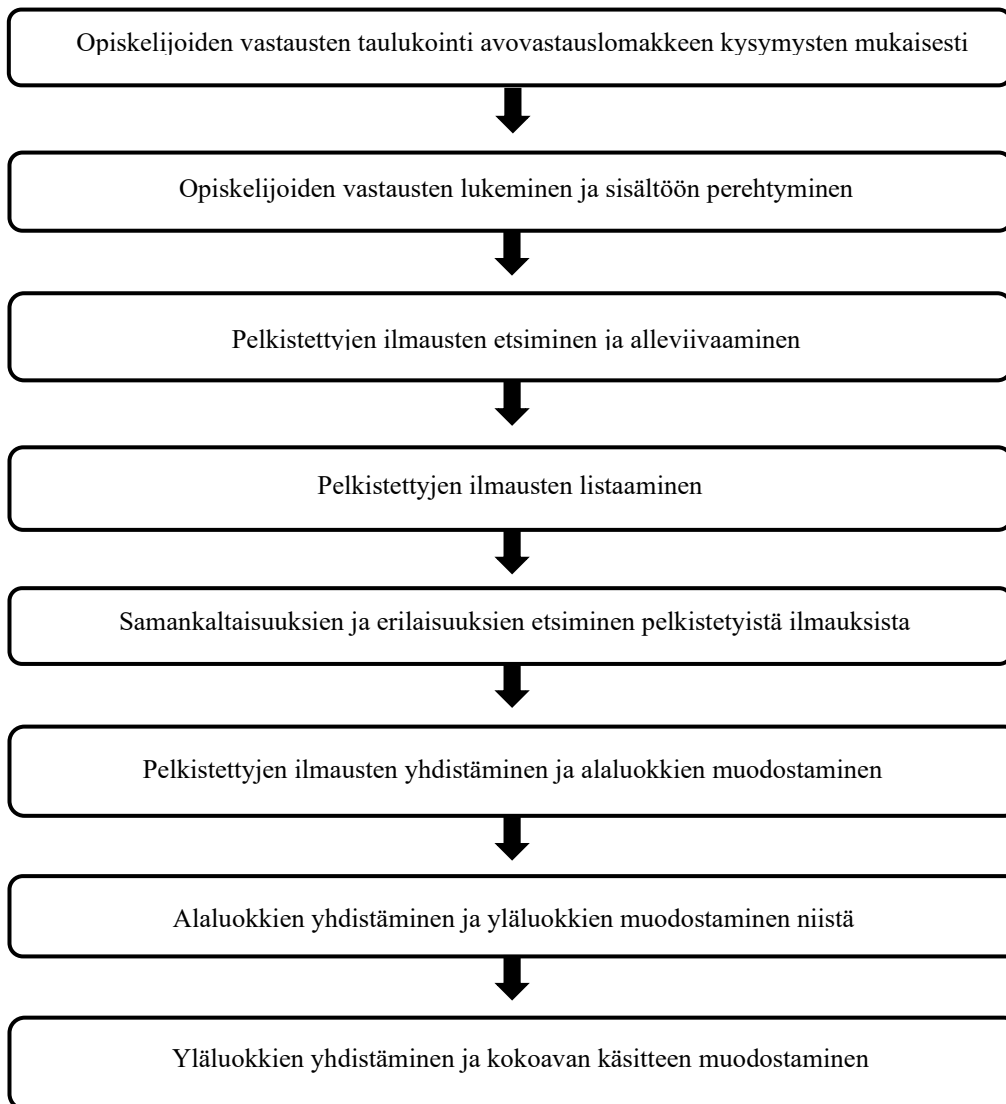
Tutkimuksen aineisto kerättiin laadullisella avovastauslomakkeella, joka sijaitsi Google Forms-alustalla. Avovastauslomake valittiin keruutavaksi, koska sen avulla saataisiin useita vastaajia ja monipuolisia näkemyksiä ja kokemuksia aiheeseen liittyen. Google Forms katsottiin sopivaksi alustaksi, sillä siihen olisi mahdollista vastata nimettömästi ja linkkiä lomakkeeseen olisi helppo levittää eteenpäin. Lomakkeessa oli kymmenen kysymystä, joista kolme ensimmäistä kartoitti opiskelijoiden taustatietoja ja loput keskittyivät etsimään vastauksia tutkimuskysymykseen (Liite 2). Kysymykset oli rakennettu teemoitain kohdennetun tiedon saamisen vuoksi. Teemoiteltu lomake auttoi myös tutkijaa käsittelemään vastauksia.

Vastaajia lomakkeeseen haettiin sähköpostin ja sosiaalisen median kautta. Jokaisessa vastauspyynnössä oli mukana saatekirje (Liite 1) ja linkki lomakkeeseen. Sähköpostia lähetettiin ainejärjestöjen puheenjohtajille ja yliopiston hallinnolle pyyntönä lähettää saatekirjettä ja linkkiä eteenpäin kohderyhmän opiskelijoille. Aineiston keruu aloitettiin vuoden 2019 joulukuun alussa ja viimeinen vastauspäivä lomakkeeseen oli 31.1.2020. Tänä aikana lomakkeeseen vastasi 24 opiskelijaa.

4.4 Aineiston analyysi

Tutkimus on laadullinen, joten analyysissä keskityttiin kirjoitetun tekstin tarkasteluun ja tulkintaan. Aineisto on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, sillä aineiston tarkastelussa ja tulkinnassa haluttiin keskittyä aineistosta esiin nouseviin asioihin. Tuomen ja Sarajärven (2009, 95) mukaan aineistolähtöisessä analyysissä tutkimusaineistosta pyritään luomaan teorettinen kokonaisuus. Aineistosta valitaan analyysiyksiköt tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävänasettelun mukaisesti, jolloin avainajatus on siinä, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja. Aineiston analyysi on aineistolähtöistä, joten tutkittavaan ilmiöön liittyvillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei ole tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kanssa. Analyysiin toteuttamiseen liittyvä teoria on ainoa teoria, joka liittyy analyysiin ja sen lopputulokseen.

Tutkimuksen aineisto on analysoitu Tuomen ja Sarajärven (2009, 108 - 109) teoksessa esitetyn etenemistavan mukaisesti. Kuvio 1 on mukaelma Tuomen ja Sarajärven (2009, 108) taulukosta ja se on sovitettu aineistoni analyysiin sopivaksi.

Kuvio 1. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin eteneminen. (Mukailtu Tuomi & Sarajärvi 2009, 109)

Analyysin ensimmäisenä vaiheena oli taulukoida opiskelijoiden avovastauslomakkeeseen (Liite 2) antamat vastaukset lomakkeen kysymysten mukaisesti. Tällöin jokainen kysymys muodosti oman luokkansa ja aineistoa oli selkeämpi hahmottaa. Seuraavaksi luettiin jokaisen opiskelijan vastaukset ja perehdyttiin niiden sisältöön tarkemmin. Tämän aikana ja jälkeen etsittiin aineistosta pelkistettyjä ilmauksia ja värikoodattiin niitä samankaltaisuuden mukaisesti. Värikoodauksen jälkeen listattiin pelkistetyt ilmaukset taulukoon sekä etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia niistä. Tämän jälkeen

yhdistettiin pelkistetyt ilmaukset ja muodostettiin alaluokat. Seuraavaksi vuorossa oli yläluokkien muodostaminen alaluokista sekä yläluokkien yhdistäminen ja kokoavan käsitteen muodostaminen.

Seuraavaksi esitetään aineiston analyysin kolme vaihetta tarkemmin esimerkkikysymyksen avulla. Analyysin kolme vaihetta ovat aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineiston redusoinnissa analysoitava data pelkistetään siten, että aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennaiset asiat pois. Aineisto redusointiin tiivistämällä ja pilkkomalla osiin sekä koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Aineistossa analyysiyksikkönä toimivat yksittäiset sanat ja lauseet. Alla olevassa taulukossa 2 on esimerkki aineiston redusoinnista, jossa esimerkkikysymyksenä toimii: *millaisia työelämäntaitoja koet omaavasi tällä hetkellä.*

Taulukko 2. Esimerkki aineiston redusoinnista.

Opiskelija	Vastaus kysymykseen	Pelkistetty vastaus
Opiskelija 1	Hyvät organisointi-, viestintä-, neuvottelu-, yhteistyö-, kokous-, ajanhallinta-, projektinhallinta- ja johtamistaidot	<i>Organisointitaidot</i> <i>Viestintätaidot</i> <i>Neuvottelutaidot</i> <i>Yhteistyötaidot</i> <i>Kokoustaidot</i> <i>Ajanhallintataidot</i> <i>Projektinhallintataidot</i> <i>Johtamistaidot</i>
Opiskelija 2	Kielitaito.	<i>Kielitaito</i>
Opiskelija 3	Monipuolisia yrittäjyystaitoja.	<i>Yrittäjyystaidot</i>
Opiskelija 4	analysointikyky, reflektio, oma-aloitteisuus, tunnetaidot, kyky ottaa vastuuta ja sitoutua, tiedonhakutaidot, uteliaisuus uuden oppimista kohtaan	<i>Analysointikyky</i> <i>Reflektio</i> <i>Oma-aloitteisuus</i> <i>Tunnetaidot</i> <i>Vastuunottokyky</i> <i>Kyky sitoutua</i> <i>Tiedonhakutaidot</i> <i>Uteliaisuus oppia uutta</i>

Taulukko on rakennettu opiskelijan ja hänen lomakkeen kysymykseen antamansa vastauksen mukaan. Opiskelijoiden vastaukset käsittelevät heidän käsityksiään sen hetkisistä työelämätaidoistaan. Taulukon kolmannessa sarakkeessa on pelkistetty vastauksia taitojen mukaan, jotta niitä on ollut selkeämpi ryhmitellä samanlaisiksi kokonaisuuksiksi. Tämän kysymyksen kohdalla havaintoyksikkönä on ollut jotain työelämätaitoa kuvaava sana.

Seuraavassa vaiheessa, joka on aineiston klusterointi eli ryhmittely, käydään läpi aineistosta koodatut alkuperäisilmaukset sekä etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Tämän jälkeen samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään yhdeksi luokaksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.) Taulukossa 3 esitetään aineiston klusterointi. Esimerkkinä toimivat saman kysymyksen vastaukset kuin edellisessä taulukossa 2.

Taulukko 3. Esimerkki aineiston klusteroinnista.

Vastauksessa mainittu taito	Luokka
<i>Organisointitaidot</i>	Organisointitaidot
<i>Viestintätaidot</i>	Viestintätaidot
<i>Kielitaito</i>	Vuorovaikutustaidot
<i>Yhteistyötaidot</i>	Yhteistyö- ja ryhmätyötoidot
<i>Johtamistaidot</i>	Johtamistaidot
<i>Ajanhallintataidot</i>	Ajanhallintataidot
<i>Projektinhallintataidot</i>	Projektitaidot
<i>Yrittäjyystaidot</i> <i>Kokoustaidot</i> <i>Neuvottelutaidot</i>	Muut käytännöntaidot
<i>Tiedonhakutaidot</i>	Tiedonhaku ja tiedon käsittelyn taidot
<i>Analysointikyky</i> <i>Reflektio</i>	Ajattelunaidot
<i>Oma-aloitteisuus</i> <i>Tunnetaidot</i> <i>Vastuunottoikyky</i> <i>Kyky sitoutua</i> <i>Uteliasuus oppia uutta</i>	Oman toiminnan hallinnan taidot

Ensimmäisessä sarakkeessa on ryhmitelty samanlaisia taitoja yhteen, jotta niistä voidaan muodostaa yhtenäinen luokka. Toisessa sarakkeessa ryhmitellyille taidoille on nimetty luokka, joka on nimetty sen sisältöä kuvaavalla käsitteellä.

Klusteroinnin kanssa samaan aikaan tehdään aineiston abstrahointia. Siinä aineistosta erotellaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto sekä valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Prosessissa edetään alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 111.)

Taulukko 4. Esimerkki aineiston abstrahoinnista.

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Organisoititaidot Viestintätaidot Vuorovaikutustaidot Yhteistyö- ja ryhmätyötaidot Johtamistaidot Ajanhallintataidot Projektitaidot Muut käytännöntaidot Tiedonhaku ja tiedon käsittelyn taidot Ajatteluntaidot Oman toiminnan hallinnan taidot	Opiskelijoiden käsitykset työelämätaidoistaan	Opiskelijoiden tämän hetkiset työelämätaidot ja näkemykset tulevaisuuden työelämätaidoista

Kuten yllä olevasta taulukosta 4 on nähtävissä, opiskelijoiden nimeämät taidot ovat heidän käsityksiään sen hetkisistä työelämätaidoistaan. Nimetyt taidot kuuluvat alaluokkaan, jonka jälkeen ne muodostavat yläluokan ”Opiskelijoiden käsitykset työelämätaidoistaan”. Yläluokkansa perusteella ne kuuluvat pääloukkaan, joka muodostuu opiskelijoiden käsityksistä sekä tämän hetken että tulevaisuuden työelämätaidoista. Tällä kaavalla on analysoitu jokainen aineistoon kuuluva kysymys-vastauskokonaisuus. Aineiston

analyysillä on haettu yleistä kuvausta opiskelijoiden käsityksistä, joten tutkimuksessa ei käsitellä eri koulutusalojen opiskelijoiden välisiä eroavaisuuksia.

4.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen teossa ja tulosten raportoinnissa on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä ja ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettisiä periaatteita (TENK 2019). Tutkimuksen jatkamisessa vaiheessa on myös noudatettu tarkkuutta ja rehellisyyttä. Viittaukset aikaisempaan tutkimukseen on otettu huomioon merkitsemällä ne asianmukaisella tavalla ja osoittamalla siten muiden tutkijoiden työlle arvostusta. Yksi ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen keskeinen eettinen periaate on tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen (TENK 2019, 8). Tätä noudatettiin myös tässä tutkimuksessa, sillä tutkittaville kerrottiin saatekirjeessä (Liite 1) suostumuksen antamisesta.

Tutkimukseni aineisto on kerätty Google Forms-lomakkeella, johon tutkimukseen osallistuneet opiskelijat ovat vastanneet nimettömästi. Lomakkeen taustatiedoissa tutkittavia pyydettiin kertomaan pääaine, sivuaine ja opiskeluvuosi, jotta voitaisiin kartoittaa, millaisia opiskelijoita tutkimukseen osallistui. Tutkittaville myös kerrottiin avovastauslomakkeen yhteydessä olevassa saatekirjeessä tutkimuksen tarkoituksesta ja aineiston käsittelystä. Lomakkeen nimettömyyden ja vähäisten taustatietojen vuoksi tutkittavia on käytännössä mahdotonta tunnistaa. Lisäksi aineistossa ei esiintynyt henkilötietoja, jotka olisi ollut tarpeen poistaa. Aineistoa on säilytetty asianmukaisten salasanojen takana ja se tuhotaan tutkimuksen päätyttyä.

Tutkimukseni aihe on minulle läheinen ja henkilökohtaisesti koskettava, sillä olen Lapin yliopiston opiskelija ja kohdannut samoja asioita kuin tutkimukseen osallistuneet opiskelijat. Tästä huolimatta olen säilyttänyt objektiiviseen suhtautumiseen tutkimukseni aineistoa kohtaan. Olen ollut avoin aineistostani esille nousseisiin asioihin ja perehtynyt

mielenkiinnolla opiskelijoiden mietteisiin. Objektivisuuttani on helpottanut tutkittavien nimettömyys, sillä näin en tiedä, onko vastaajissa ollut mukana minulle tuttuja henkilöitä.

5 TULOKSET

5.1 Opiskelijoiden työelämätaidot

Tutkimukseen osallistuneista 24 opiskelijasta 23 kolme nimesi vastauksessaan useampia erilaisia työelämätaitoja. Työelämätaidot esitettiin useissa vastauksissa luettelomaisesti taitoja sen enempää määrittelemättä. Luokittelin opiskelijoiden työelämätaidot 18 taitokategoriaan niiden samankaltaisuuden ja yhteensopivuuden perusteella. Tarkastelen alla olevassa taulukossa 5 taitokategorioita sekä taitojen lukumäärällistä esiintyvyyttä opiskelijoiden vastauksissa. Taulukosta on otettava huomioon, että taitoja esiintyy samanaikaisesti useammassa vastauksessa.

Taulukko 5. Opiskelijoiden työelämätaidot.

Työelämäaito	Frekvenssi	Työelämäaito	Frekvenssi
oman toiminnan hallinnan taidot	10	asioiden katsominen laajasta näkökulmasta	3
yhteistyö- ja ryhmätyötaidot	7	organisointitaidot	3
muut käytännön taidot	6	alakohtainen osaaminen	2
vuorovaikutustaidot	5	tietotekniset taidot	3
viestintätaidot	5	sosiaaliset taidot	2
tiedonhaku ja tiedon käsittelyn taidot	4	hyvät työelämätaidot	2
projektitaidot	3	tekstintuottamistaidot	2
ajattelun taidot	3	tutkimustaidot	1
ajanhallinnan taidot	3	johtamistaidot	1

Kuten taulukosta 5 on nähtävissä, eniten mainintoja saivat oman toiminnan hallinnan taidot (10), yhteistyö- ja ryhmätyötaidot (7) ja muut käytännön taidot (6). Oman toiminnan hallinnan taidoilla tarkoitetaan niitä taitoja, joiden avulla opiskelija pystyy sääntelemään omaa toimintaansa. Alla oleva katkealma havainnollistaa tarkemmin taidon määritelmää.

-- järjestelmällisyys, huolellisuus, kyky itsenäiseen työskentelyyn, oma-aloitteisuus-- (yleisen kasvatustieteen opiskelija A)

Järjestelmällisyyden, huolellisuuden ja oma-aloitteisuuden avulla voidaan hallita omaa toimintaa. Kyky työskennellä itsenäisesti on yliopisto-opinnoissa ja työelämässä tarvittava taito, jotta kykenee suoriutumaan tehtävästä itsenäisesti.

Muilla käytännön taidoilla tarkoitetaan taas sellaisia taitoja, joita voidaan soveltaa käytäntöön. Opiskelijoiden vastauksissa käytännön taidoiksi voidaan luokitella neuvottelutaidot, kokoustaidot, yrittäjyystaidot, sisällöntuotannontaidot, videotekotaidot, asiakaspalvelutaidot, työnhakutaidot ja markkinointitaidot. Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija (A) kertoo käytännön taidoistaan alla olevassa katkealmassa.

Videon teko täysvaltaisesti, tuottaminen, projektin johto, markkinointisuunnitelmat

Opiskelijoiden kertomat käytännön taidot ovat spesifejä, mutta tarpeellisia työelämässä. Käytännönläheiseen osaamiseen kuuluvat taidot ovat yhtä tarpeellista kuin abstraktit työelämätaidot, sillä molempia tarvitaan.

Koulutusalaakohtainen osaaminen mainittiin vain kahdessa vastauksessa. Mediakasvatuksen opiskelija (D) kertoo osaamiseensa kuuluvan yleiset mediakasvatuksen asiantuntijuustieto-aidot sekä leikillinen ja pelillinen oppiminen. Matkailututkimuksen opiskelija (B) kertoi työelämätaidokseen koulutusalanensa. Vähiten mainintoja saivat myös johtamistaidot, tutkimustaidot, alakohtainen osaaminen, sosiaaliset taidot ja tekstintuottamisen taidot. Kaksi opiskelijaa kertoi omaavansa yleisesti hyvät työelämätaidot, joita ei määritelty sen tarkemmin vastauksessa. Sen sijaan hallintotieteen opiskelija (D) kertoo, miksi hänellä on hyvät työelämätaidot.

koen omaavani hyvät työelämätaidot, koska olen ollut työelämässä jo kymmeniä vuosia

Toinen samalla tavalla vastannut opiskelija kertoo myös työelämätaitojensa kehittyneen työkokemuksen avulla, mutta ei määritellyt mitä hyvät työelämätaidot tarkoittavat hänelle.

5.2 Työelämätaitojen kehittäminen

Seuraavaksi tarkastelen niitä tapoja, joiden avulla opiskelijat olivat kehittäneet työelämätaitojaan. Osa opiskelijoista oli kokenut taitojensa kehittyneen suoraan yliopisto-opinnoissa, osa taas koki oppineensa taitoja muualla kuin yliopistossa. Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 10 kokenut työelämätaitojensa kehittyneen yliopisto-opinnoissa. Yleisen kasvatustieteen opiskelija (A) kertoo taidoistaan ja niiden kehittymisestä alla olevassa vastauksessa.

Vuorovaikutustaidot ja esiintymistaidot ovat ehkä ainakin jonkin verran kehittyneet. Lisäksi analyyttinen ajattelutapa ja kyky miettiä asioita monesta eri näkökulmasta ovat varmaankin sellaisia asioita, jotka yliopisto-opintojen ansiosta ovat kehittyneet. Ehkä myös stressinsietokyky on hieman kehittynyt, samoin kuin järjestelmällisyys.

Opiskelijan vastauksessa yliopisto-opinnot koetaan merkitykselliseksi taitojen oppimisprosessissa. Poliittikatieteiden opiskelija (A) kokee puolestaan esiintymistaitonsa kehittyneen yliopisto-opintojen ansiosta. Samankaltaisia ajatuksia on myös seuraavan katkeaman mediakasvatuksen opiskelijalla (A).

Itsenäinen työskentely ja oman opintojen aikatauluttaminen ja suunnittelu ovat olleet suuressa roolissa, myös yhteistyötaitot ovat kehittyneet vaikkakaan yhdessä työskentelyä ei kovin paljon ole ollutkaan

Edellisiin opiskelijoihin poiketen mediakasvatuksen opiskelija korostaa taitojen oppimiseen liittyviä pedagogisia ratkaisuja. Yliopisto-opinnot sisältävät tyypillisesti paljon itsenäistä työskentelyä aina omien opintojen suunnittelusta kurssien suorittamiseen. Mielenkiintoisinta vastauksessa on, että yhteistyötaitojen koetaan kehittyneen, vaikka yhdessä työskentelyä on ollut vähänlaisesti.

Inklusiivisen kasvatuksen opiskelija tuo vastauksessaan esille uuden näkökulman yliopiston roolille. Taitojen suoraan oppimisen sijaan hän on kokenut niiden kehittyneen pitkän ajan kuluessa.

Suoraan näitä asioita yliopisto ei ole minulle tietenkään opettanut, vaan taidot ovat kehittyneet pikkuhiljaa.

Kaikkien opiskelijoiden vastauksissa ei suoraan kerrottu juuri yliopisto-opintojen kehittäneen työelämätaitoja. Matkailututkimuksen opiskelija (A) kertoo *kehittyneensä tieteellisen tiedon tuottamisessa ja jäsentämisessä sekä kommunikoinnissa*. Avovastauslomakkeessa kysyttiin opiskelijoilta ”miten työelämätaitosi ovat kehittyneet yliopisto-opintojen aikana” (ks. Liite 2), joten taitojen voidaan katsoa kehittyneen opinnoissa, jos muuta tapaa ei olla mainittu.

Opiskelijoista 6 oli kokenut työelämätaitojensa kehittyneen muualla kuin suoraan yliopisto-opinnoissa. Opiskelijat olivat osallistuneet kertomansa perusteella yliopiston tarjoamaan järjestötoimintaan ja opiskelijavaikuttamiseen, työskennelleet opintojen ohella sekä olleet mukana erilaisissa muissa tilanteissa, joissa oli ollut mahdollisuus oppia. Usealle opiskelijalle nämä olivat olleet merkityksellisiä tapoja oppia työelämätaitoja ja muuta työelämässä tarvittavaa osaamista.

Mediakasvatuksen opiskelija (B) kertoi toimineensa ainejärjestön hallituksessa vuoden ja uskoo sen olleen merkityksellistä työelämässä tarvittavan osaamisen kehittymisen kannalta, kuten alla oleva katkealma osoittaa.

Siellä oppi paljon ryhmätyötaitoja, sekä pääsi konkreettisesti työskentelemään eri sidosryhmien kanssa, ja pääsi aktiivisesti vaikuttamaan opintojen ulkopuolella.

Johtamisen opiskelija (A) oli myös samaa mieltä siitä, että opintojen ulkopuolisella toiminnalla on tärkeä merkitys työelämätaitojen oppimisessa.

Olen kehittynyt erityisesti organisointi-, viestintä-, neuvottelu-, yhteistyö-, kokous-, ajanhallinta-, projektinhallinta- ja johtamistaitojani järjestötoiminnan ja opiskelijavaikuttamisen parissa. Toki myös opinnoissa olen päässyt erilaisiin projekteihin, mutta pidän opintojen ulkopuolisia aktiviteetteja erittäin tärkeinä tässä.

Kuten katkealmasta on nähtävissä, korostaa opiskelija lukuisia työelämätaitoja, joita hän on kokenut oppineensa opintojen ulkopuolisten aktiviteettien kautta.

Osa opiskelijoista oli työskennellyt opintojensa aikana, jonka vuoksi työkokemuksen oli koettu kehittäneen työelämätaitoja. Hallintotieteen opiskelijan (B) mukaan hänen taitonsa ovat kehittyneet merkittävästi, mutta enimmäkseen työelämässä. Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija (A) kuvailee puolestaan työskentelynsä vaikutuksia alla olevassa katkealmassa.

Pelkästään työpaikaltani olen oppinut työelämäntaitoja, en yliopistosta. Mutta opintojen aikana kyllä olen oppinut sillä teen täyspäiväisesti videoalan töitä.

Työelämätaitoja opitaan luonnollisesti erilaisten työkokemusten kautta toimimalla erilaisissa tilanteissa. Työskentelyn avulla on myös mahdollista yhdistää teoria ja käytäntö toisiinsa, kuten yleisen kasvatustieteen opiskelija (C) kertoi.

Koen, että omat työelämätaitooni ovat kehittyneet työkokemuksen ja teoreettisten tiedon välisessä sisäisessä vuoropuhelussa. Työkokemuksella tarkoitan niin ansio- kuin vapaaehtoistyössä hankittua kokemusta.

Työkokemuksen lisäksi merkittäväksi oppimistavoiksi nähtiin myös muut epämuodolliset oppimistilanteet. Teollisen muotoilun opiskelijan mielestä työelämätaitoja opitaan ainoastaan aitojen tilanteiden kautta.

Viestintä-, vuorovaikutus - ja tiimityötaidot sekä pehmeät taidot (soft skills) on tärkeitä. Ne kehitty ainoastaan kun tällaisiin tilanteisiin hakeutuu > eli tiimityö oikeissa projekteissa jossa on oikeasti vastuuta jostakin osatekijästä projektissa.

Kuten opiskelijoiden vastauksista on nähtävissä, työelämätaitoja opitaan lukuisten erilaisten tapojen kautta. Osa koki yliopisto-opinnot merkittävänä tapana oppia erilaisia taitoja. Muutaman opiskelijan mukaan taas muut kuin yliopisto-opinnot ovat olleet merkittävämpiä väyliä oppia työelämätaitoja.

5.3 Työelämätaidot eivät ole kehittyneet

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 7 kertoi vastauksissaan, etteivät heidän työelämätaitonsa olleet kehittyneet yliopisto-opintojen aikana. Kieltävästi ja juurikaan perustelematta kysymykseen vastanneita opiskelijoita oli kolme. Audiovisuaalisen media-kulttuurin opiskelijan (B) vastaus on tyhjentävä: *eivät ole juurikaan kehittyneet*. Matkailututkimuksen opiskelija (C) taas kertoo työelämätaidoistaan seuraavalla tavalla: *ei mitenkään, olen onneksi aikuinen, niin tällä ei väliä*. Kolmannen opiskelijan vastaus on saman suuntainen kuin aiemmin esiteltyjen opiskelijoiden vastaukset.

Ei mitenkään. (hallintotieteen opiskelija A)

Matkailututkimuksen opiskelija (B) taas kertoi vastauksessaan, ettei hänellä ole vielä ollut työelämätaitoja. Työelämätaitojen on käsitetty siten olevan erillinen opintokokonaisuus.

Muutamit opiskelijat perustelivat kielteistä kokemustaan tarkemmin. Yksi opiskelija perusteli sitä aikaisemmalla työkokemuksellaan.

Nämä ovat olleet jo aikaisemmin minulla, olin 10 v työelämässä ennen yliopisto-opintojen aloittamista (sosiologian opiskelija)

Mediakasvatuksen opiskelija (D) taas perusteli kokemustaan koulutusohjelmansa teoriapainotteisuudella ja opintojen keskittymisellä hänen mielestään epäolennaisiin asioihin.

Melko huonosti, sillä kasvatustieteiden koulutus on lähes täysin teoriapainotteista. Harmillisesti myös suuri osa kursseista keskittyi perusopintovaiheessa nimenomaan opetuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen, joita moni kasvatustieteen opiskelija ei välttämättä tule tarvitsemaan sillä heistä ei tule opettajia. Itse olen siinä tilanteessa, että olisin halunnut oppia työelämävalmiuksia esimerkiksi aikuishenkilöstökoulutukseen tai viestintään liittyen, mutta siihen ei ollut mahdollisuutta. En osaa oikein sanoa, mitä konkreettisia taitoja olen saanut näin teoreettiselta alalta käsiini (esimerkiksi myöskään TVTO:n opinnoissa ei opeteltu varsinaisia TVT-taitoja, vaan keskityttiin taas vain oppimiseen ja opettamiseen). (Mediakasvatuksen opiskelija 11)

Kahden opiskelijan vastauksessa kerrottiin kurssien työelämälähtöisyydestä, mutta ei niinkään opituista taidoista. Hallintotieteen opiskelijan (C) mukaan *kurssilla olisi pitänyt olla jo kokemusta työelämästä*. Yleisen kasvatustieteen opiskelija (B) taas olisi kaivannut maisterivaiheen opintoihin samanlaista työelämäkurssia, joka oli kuulunut alempaan korkeakoulututkintoon. Työelämätaidot oli siis mielletty opintoihin kuuluvaksi asiaksi, eikä omaksi osaamiseksi.

Kielteisesti vastanneiden opiskelijoiden vastauksista voidaan päätellä, että syyt työelämätaidojen kehittymättömyydelle voivat olla moninaisia. Vastausten perusteella osa opiskelijoista ei ole kokenut opintoihin sisältyvien kurssien tukevan taitojen kehittymistä. Osalla vaikutti vastausten perusteella taas olevan hankaluuksia tunnistaa omaa osaamistaan ja työelämätaidojen käsitettä.

5.4 Tulevaisuuden työelämätaidot

Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 22 kertoi vastauksissaan näkemyksiään tulevaisuuden työelämätaidoista. Kaksi opiskelijaa ei osannut vastata kysymykseen, jota voitaneen pitää myös tuloksena. Muodostin opiskelijoiden vastausten perusteella 18 tulevaisuuden työelämätaidokategoriaa, jotka esitän taulukossa 6. Pohjana kategorioiden muodostamisessa käytin taulukossa 5 esitettyjä työelämätaitoja, jotta tulevaisuuden työelämätaitoja olisi mahdollista verrata tutkimushetken työelämätaitoihin. Tämän kautta on mahdollista nähdä muuttuvatko opiskelijoiden käsitykset työelämätaidoista tulevaisuusnäkökulmasta tarkasteltuna. Taulukon 6 työelämätaidokategoriat ovat pitkälti samat kuin taulukossa 5, mutta aineiston analyysin perusteella poistin ja lisäsin taulukkoon muutaman uuden kategorian. Tulevaisuuden työelämään liittyviä taitoja ovat elinikäisen oppimisen taidot, laaja osaaminen, sosiaaliseen mediaan liittyvä osaaminen, ympäristötietoisuus ja monilukutaito.

Taulukko 6. Opiskelijoiden näkemykset tulevaisuuden työelämätaidoista.

Työelämätaito	Frekvenssi
oman toiminnan hallinnan taidot	16
vuorovaikutustaidot	9
elinikäisen oppimisen taidot	5
tietotekniset taidot	5
viestintätaidot	4
sosiaaliset taidot	3
ajattelun taidot	3
projektitaidot	2
muut käytännön taidot	2
yhteistyö- ja ryhmätyötaidot	2
asioiden katsominen laajasta näkökulmasta	2
laaja osaaminen	1
sosiaaliseen mediaan liittyvä osaaminen	1
ajanhallinnantaidot	1
ympäristötietoisuus	1
tekstin tuottamisen taidot	1
johtamistaidot	1
monilukutaito	1

Taulukosta 6 on havaittavissa, että oman toiminnan hallinnan taidot sekä vuorovaikutustaidot saivat eniten vastauksia. Opiskelijoista 16 pohti oman toiminnan hallinnan taitojen olevan merkityksellisiä tulevaisuuden työelämää ajatellen. Oman toiminnan hallinnan taitojen kategoriaan olen kategorisoinut seuraavia taitoja: joustavuus, tunnetaidot, kyky sopeutua muutoksiin, epävarmuuden sietäminen, oma-aloitteisuus, itsenäinen työskentely, itsensä johtaminen ja paineensietokyky. Taulukosta 5 on taas nähtävissä, että 10 opiskelijaa oli kokenut näiden taitojen olevan itselleen merkityksellisiä. Opiskelijoiden mukaan nämä taidot ovat vielä merkityksellisempiä tulevaisuudessa kuin nykyhetkessä.

Yhdeksän opiskelijaa katsoi, että vuorovaikutustaidot ovat merkityksellisiä tulevaisuuden työelämässä. Vuorovaikutustaitoihin olen katsonut kuuluvan myös esiintymistaidon, kielitaidon ja vaikuttavuuden. Useissa opiskelijoiden vastauksissa painottui kielitaidon

merkitys. Taulukossa 5 vuorovaikutustaitoihin liittyen on 5 vastausta. Tähän verraten voidaan sanoa, että vuorovaikutustaitojen merkityksellisyys kasvaa opiskelijoiden mukaan tulevaisuuden työelämässä.

Toisesta näkökulmasta tarkasteltuna taas yhteistyö- ja ryhmätyötaitojen merkityksellisyyden nähtiin laskevan tulevaisuuden työelämässä. Taulukossa 5 vastauksia on seitsemän ja taulukossa 6 enää kaksi. Ero on huomattava, jota voivat selittää useat tekijät. Osa opiskelijoista on saattanut ajatella niiden olevan itsestäänselvyys tai se oli mainittu jo aikaisemman työelämätaidotkysymyksen kohdalla. Muita samankaltaisia näkemyksiä taitojen suhteen on taulukoiden mukaan muiden käytännön taitojen ja ajanhallintataitojen kohdalla. Näissä ero ei ole niin suuri kuin yhteistyö- ja ryhmätyötaitojen kohdalla, mutta se on nähtävissä.

Mediakasvatuksen opiskelija (D) näkee tulevaisuuden työelämätaidot seuraavalla tavalla:

Tietotekniset taidot, kyky sopeutua uusiin tilanteisiin, projekti- ja keikkaluontoisuus. Niitä on monia, mutta kaikki liittyvät jatkuvaan muutokseen ja epävarmuuteen, sillä meidän tulevaisuutemme työpaikat eivät tule olemaan täysin vakituisia koskaan. Ja jatkuvassa tietoteknisessä kehityksessä on pysyttävä mukana.

Opiskelijan vastauksessa korostuu jatkuva muutoksen ja epävarmuuden vaikutus tulevaisuuden työelämään. Tämän hän näkee myös vaikuttavan tulevaisuudessa tarvittaviin työelämätaitoihin. Kyky sopeutua uusiin tilanteisiin ja kestää jatkuvaa muutosta sekä epävarmuutta ovat osa oman toiminnan hallinnan taitoja. Tärkeänä hän pitää myös tietoteknisten taitojen osaamista, sillä teknologia kehittyy koko ajan. Tietoteknisten taitojen merkityksellisyydestä tulevaisuudessa kertoo myös taulukko 6, jossa on 5 mainintaa. Taulukossa 5 mainintoja on vain 3.

Useat opiskelijat nostivat esille tulevaisuuden työelämätaitoja pohtiessaan jatkuvan uuden oppimisen ja elinikäisen oppimisen. Kuten taulukosta 6 on nähtävissä, viisi opiskelijaa koki elinikäisen oppimisen taidot merkityksellisiksi. Yleisen kasvatustieteen opiskelija (B) mukaan *jatkuva oppiminen tulee olemaan läsnä työtehtävien jatkuvassa*

muutoksessa. Työtehtävien muuttuessa tarvitaan samalla päivitettyä osaamista, jonka vuoksi tulee oppia uutta. Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija (A) taas perusteli jatkuvaa uuden oppimista ja ajantasalla oloa uusien tekniikoiden ja megatrendien takia. Toisen audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijan (B) pohdinnoista kerrotaan alla olevassa katkealmassa.

kyky oppia, muutoksia tapahtuu ja tilanteet kehittyvät

Kuten opiskelijoiden vastauksista on havaittavissa, elinikäiseen oppimiseen kuuluvat taidot nousevat esille muutospuheen yhteydessä. Muutos vaatii uuden oppimista sekä lukuisia muita taitoja, jotta kyetään työskentelemään tulevaisuuden työmarkkinoilla.

5.5 Asiantuntijuuden kehittyminen yliopisto-opinnoissa

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat näkivät asiantuntijuutensa kehittyneen useilla eri tavoilla yliopisto-opintojen aikana. Vastauksissa korostuivat erilaiset taidot ja henkinen kapasiteetti, joiden katsottiin kuuluvan asiantuntijuuteen. Sen sijaan oman alan substanssiosaaminen korostui vähemmän opiskelijoiden vastauksissa, vaikka selkeitä mainintoja oli myös siitä.

Opiskelijoista 20 kertoi yliopisto-opintojen kehittäneen myönteisellä tavalla heidän asiantuntijuuttaan. Myönteiseksi tulkittiin sellaiset vastaukset, joissa kerrottiin asiantuntijuuteen kuuluvan osaamisen kehittymisestä jollain tavalla. Asiantuntijuuden kehittymisen nähtiin joissain vastauksissa olevan suorassa yhteydessä opintoihin. Yleisen kasvatustieteen opiskelijan (B) mukaan *etenkin maisterivaiheen opinnot syventävät osaamista.* Johtamisen opiskelija (A) taas korostaa substanssiosaamisen kehittymistä opintojen aikana.

Olen saanut laajemman ymmärryksen johtamisesta sekä organisaatioiden toiminnasta. Ymmärrän erilaisten johtamistyylien ja -tapojen eroja ja yhtäläisyyksiä sekä niiden vaikutuksista työn tekoon sekä henkilökohtaisella että koko organisaation tasolla.

Useissa vastauksissa opiskelijat kertoivat opintojensa aikana kehittyneistä taidoista ja niiden nähtiin olevan oleellinen osa asiantuntijuutta. Alla oleva katkealma toimii esimerkkinä tällaisesta vastauksesta.

Koen, että olen oppinut laadullisen tutkimuksen taitoja, tutkijan taitoja. Olen oppinut esimerkiksi, miten laadullista aineistoa hankitaan, miten aineisto analysoidaan ja miten sitä tulkitaan. Myös kirjoittamisen ja tekstin tuottamisen taito on kehittynyt yliopistossa huomattavasti. Myös (akateemisen) tekstin kriittinen lukeminen sekä ymmärtäminen ja tiedonhaku taidot ovat kehittäneet asiantuntijuuttani. (politiikkatieteiden opiskelija A)

Yksi opiskelija epäili vastauksessaan kehittyntä asiantuntijuuttaan, mutta samaan hengenvetoon lisää, että *uskon kuitenkin, että kehittynyt asiantuntijuus tulee olemaan suuressa osassa tulevassa ammatissani* (mediakasvatuksen opiskelija B). Opiskelijan epäilysten taustalla vaikutti se, että mediakasvatuksen opintojen jälkeen ei valmistu suoraan mihinkään ammattiin. Sama opiskelija korostaa muista poiketen sivuaineen merkitystä.

Koen myös, että sivuaine valinnalla on suuri osa siinä, mikä tulee olemaan tulevaisuuden ammattini, koska niiden avulla voi suunnata omaa kiinnostusta johonkin ehkä konkreettisempaan suuntaan.

Vaikka opintojen kerrottiin kehittäneen asiantuntijuutta, yhden opiskelijan vastauksessa korostui oman aktiivisuuden merkitys opintojen ohella.

Pääaine on vaikuttanut hyvin paljon luonnollisesti ammatillisen asiantuntijuuden kehittämiseen mutta sanoisin rehellisesti, ettei oman asiantuntijuuden kehittymistä kannata laittaa yksistään oman pääaineen varaan vaan itse pitää tehdä se kaikki työ mitä se vaatii (tunnistaa oma asiantuntijuus tai aktiivisesti kehittää jossain itseensä asiantuntijaksi). Se vaatii paljon ylimääräistä opiskelua ja aktiivisuutta. (teollisen muotoilun opiskelija)

Yleisen kasvatustieteen opiskelija kertoi, että *opintojen myötä myös kyky itsereflektointiin on kehittynyt ja oppimalla tuntemaan itseään on voinut kehittyä niin ihmisenä kuin toivottavasti ammattilaisenakin* (yleisen kasvatustieteen opiskelija C). Reflektoimalla itseään on mahdollista tehdä oivalluksia omasta osaamisestaan ja sitä kautta kehittyä. Opintojen oli koettu myös antavan itsevarmuutta.

Tuonut varmuutta omaan osaamiseen (sisustus ja tekstiilimuotoilun opiskelija)

Kahden opiskelijan vastaukset käsittelivät asiantuntijuuden kehittymistä ristiriitaisesta näkökulmasta. Ristiriitaisuutta syntyi siitä, että samanaikaisesti opintojen koettiin kehittäneen asiantuntijuutta, mutta samaan aikaan se ei ollut opiskelijoiden mukaan kehittynyt. Yksi ristiriitaisesti vastanneista opiskelijoista kertoi kokemuksestaan seuraavalla tavalla.

Olen oppinut alaa ja ymmärtänyt mitä ei olisi tullut oppia. Osa kehityksestä ollut negatiivistakin. (hallintotieteen opiskelija B)

Yleisen kasvatustieteen opiskelija (A) kuvailee asiantuntijuutensa kehittymistä sanoilla *aika vähän*. Vastaustaan hän perustelee alla olevassa katkealmassa.

Opinnoissa ei ole juurikaan keskitytty mielestäni käytännön asiantuntijuuden kannalta olennaisiin asioihin, vaan opinnot ovat enemmänkin olleet teoreettisia. Vielä tässäkin vaiheessa opintoja ei ole täysin selkeää kuvaa siitä, mitä kaikkea juuri kasvatustieteilijän "ammatti" voi pitää sisällään. (Yleisen kasvatustieteen opiskelija 5)

Asiantuntijuuden kehittymättömyydelle opiskelija näkee siis syynä olevan opintojen teoreettisuuden ja käytännön asiantuntijuuden kannalta epäolennaiset asiat. Hän myös kuvailee, ettei hänellä ole vielä tässäkin vaiheessa opintoja selkeää kuvaa kasvatustieteilijän ammatin sisällöistä. Tämän perusteella opiskelija olisi siten kaivannut kasvatustieteen opintoihinsa enemmän käytännön työn kannalta oleellisia asioita, jotta voisi sanoa ammatillisen asiantuntijuutensa kehittyneen varmasti. Hallintotieteen opiskelijan (B) vastauksessa korostuu osittainen negatiivinen kehitys, jota hän ei sen enempää perustelee.

Kahden opiskelijan vastauksen mukaan yliopisto-opinnot eivät olleet kehittäneet heidän asiantuntijuuttaan. Hallintotieteen opiskelija (A) kuvailee asiantuntijuutensa kehittymistä sanoilla *en kovin paljon*. Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelijan vastaus on samantapainen kuin edellinen vastaus.

en juuri koe niiden kehittäneen paljoakaan (audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija B)

Opiskelijoiden vastauksista on nähtävissä, että negatiivista kehitystä ei ole perusteltu millään tavalla. Tämä voi kertoa siitä, että omaa asiantuntijuutta ja osaamista on haastava tunnistaa, jonka vuoksi he eivät olleet tunnistaneeet asiantuntijuuteensa kuuluvia taitoja.

5.6 Asiantuntijuuden kehittäminen muilla tavoilla

Asiantuntijuus voi kehittyä myös muodollisten opintojen ulkopuolella. Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 13 oli kokemustensa mukaan työskennellyt tai osallistunut muuhun vapaa-ajantoimintaan yliopisto-opintojensa aikana. Opiskelijat olivat kokeneet niiden kehittäneen jollain tapaa asiantuntijuutta tai muuta osaamista. Yleistä oli, että opiskelijat olivat tehneet opintojensa ohella paljon erilaisia asioita niin työelämässä kuin vapaa-ajalla ja kokeneet ne oppimisen kannalta hyödyllisiksi.

Eräs yleisen kasvatustieteen opiskelija kertoo, että *työelämätaidot ovat kyllä kehittyneet esim. vapaaehtoistyön ja omaan alaan liittymättömien kesätyökokemusten kautta (yleisen kasvatustieteen opiskelija A)*. Sen sijaan asiantuntijuutensa hän ei ollut nähnyt kehittyneen näiden kokemusten kautta. Poliittikatieteiden opiskelija (B) taas kertoi työskennelleensä yliopistolla ja osallistuneensa opiskelijajärjestön toimintaan. Merkitykselliseksi hän oli kokenut myös vaihto-opiskelun.

Työkokemusten lisäksi opiskelijajärjestöissä toimiminen oli kehittänyt usean opiskelijan osaamista. Erään johtamisen opiskelijan mukaan opiskelijajärjestötoiminta oli kehittänyt hänen osaamistaan jopa enemmän kuin itse opinnot ja kokee sen takia olevansa valmiimpi työelämään.

Melkein enemmän kuin itse opinnot: olen oppinut johtamisesta käytännössä, päässyt harjoittelemaan erilaisia kehittämisprojekteja, neuvottelemista, yhteistyötä ja muita johtamistaitoja. Opintojen ulkopuolinen toiminta (järjestötoiminta ja opiskelijavaikuttaminen) on tukenut erinomaisesti asiantuntijuuteni kehittymistä ja en usko että olisin näin "valmis" työelämään ilman opintojen ulkopuolisia aktiviteetteja. (johtamisen opiskelija A)

Katkelmasta on nähtävissä, että opiskelija oli päässyt myös hyödyntämään substanssi-osaamistaan opiskelijajärjestötoiminnassa. Mediakasvatuksen opiskelija (B) oli myös kokenut ainejärjestötoiminnan olleen suuressa roolissa asiantuntijuutensa kehittämisessä.

Toimin ainejärjestön hallituksessa yhden vuoden, ja uskon että se on ollut todella suuressa osassa ammatillisen asiantuntijuuden kehittämisessä. Siellä oppi paljon ryhmätyötaitoja,

sekä pääsi konkreettisesti työskentelemään eri sidosryhmien kanssa, ja pääsi aktiivisesti vaikuttamaan opintojen ulkopuolella. (mediakasvatuksen opiskelija B)

Toinen mediakasvatuksen opiskelija oli kokenut ainejärjestötoiminnan myös hyödylliseksi. Lisäksi hän nostaa esille ystäviensä kanssa ”sparrailun” eli toisten kannustamisen ja ajatusten jakamisen, joiden hän kokee olleen hyödyllisiä asiantuntijuutensa kehittymiselle.

Tämän lisäksi alalla opiskelevien ystävien kanssa sparraillu ja ajatusten jakaminen on ollut minulle äärimmäisen tärkeää asiantuntijuuteni kehittymisen kannalta (mediakasvatuksen opiskelija 10)

Keskustelemisen toisten opiskelijoiden kanssa oli kokenut hyödylliseksi myös toinen mediakasvatuksen opiskelija (A), jolle keskustelut olivat tuoneet lisää näkökulmia asiantuntijuuteen. Keskusteleminen vertaisten kanssa voikin tarjota äärimmäisen tärkeitä oppimiskokemuksia vasta uransa alkuvaiheessa oleville opiskelijoille. Oppimista myös tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa.

Osaamista on mahdollista kehittää myös työharjoittelulla ja solmimalla aitoja asiakassuhteita, kuten sisustus ja tekstiilimuotoilun opiskelija kertoi tehneensä.

Oikeat asiakkuussuhteet, työharjoittelu (sisustus ja tekstiilimuotoilun opiskelija)

Muissa vastauksissa opiskelijat kokivat ylimääräisten opintojen, yliopiston tarjoamiin tieteellisiin tilaisuuksiin osallistumisen ja harrastusten kehittäneen heidän asiantuntijuuttaan. Käytännössä kaikenlaiseen vapaa-ajalla tapahtuvaan toimintaan osallistuminen voi nykykäsitysten mukaan kehittää erilaisia taitoja, sillä oppimista tapahtuu paljon muodollisen oppimisympäristön ulkopuolella.

Opiskelijoista 11 ei ollut vastaustensa perusteella osallistunut muuhun asiantuntijuutta kehittävään toimintaan. Suurin osa vastauksista oli yleisesti kieltäviä, mutta muutamia poikkeuksia löytyi. Eräs politiikkatieteiden opiskelija (A) ei osannut sanoa, millaiseen toimintaan hän oli osallistunut. Matkailututkimuksen opiskelija (B) taas kertoi, että *minulla ei ole ollut vielä ulkopuolista toimintaa*. Yksi yleisen kasvatustieteen opiskelija (C)

kertoi myös, että ei ollut osallistunut ulkopuoliseen toimintaan, mutta uskoi sillä olevan positiivisia vaikutuksia asiantuntijuuden kehittymiselle.

Uskon, että esim. järjestötoiminnan kautta tai toisten opiskelijoiden kanssa käytyjen omaan alaan, yhteiskuntaan tai erilaisiin maailmankuviin liittyvien keskusteluiden kautta omaa asiantuntijuutta voi kehittää (yleisen kasvatustieteen opiskelija C)

Kuten opiskelijoiden vastaukset osoittavat, useat erilaiset tilanteet voivat toimia hyödyllisinä oppimistilanteina. Lisäksi muualla kehittynyt osaaminen voi olla yhtä arvokasta kuin muodollisten opintojen kautta kehittynyt osaaminen.

5.7 Asiantuntijuuden kehittäminen tulevaisuudessa

Suurin osa opiskelijoista (n =21) haluaisi kehittää asiantuntijuuttaan tulevaisuudessa lisää. Yksi opiskelija ei vastannut kysymykseen ja kaksi opiskelijaa eivät osanneet sanoa, millä tavalla haluaisivat kehittää asiantuntijuuttaan. Myönteisesti vastanneiden opiskelijoiden vastauksissa nousi esille, että osa oli kertonut kehitystavoista ja osa vain kehityksen kohteista. Kysymys oli siten ymmärretty kahdella tavalla.

Kolmen opiskelijan vastauksissa nousi esille halu kehittää asiantuntijuutta työharjoittelun kautta. Kahden opiskelijan vastauksissa valintaa ei perusteltu, mutta politiikkatieteiden opiskelija (A) perustelee valintaansa seuraavalla tavalla:

Haluan myös mennä harjoitteluun, jossa saisin soveltaa koulutustani käytäntöön. Harjoittelun kautta voisin oppia uusia taitoja ihan käytännössä. (politiikkatieteiden opiskelija A)

Harjoittelu toimii oivana väylänä teoreettisen ja käytännön osaamisen yhdistämisessä. Sama opiskelija haluaisi myös opiskella lisää ja kehittää määrällisen tutkimuksenteon taitoja.

Viisi opiskelijaa haluaisi taas kehittää asiantuntijuuttaan tulevaisuudessa opiskelemalla lisää tai vaihtoehtoisesti suorittamalla toisen tutkinnon. Tästä kertoo hallintotieteen opiskelijan (A) vastaus.

Haluaisin suorittaa toisen tutkinnon, mutta yliopistoon pääseminen aikuisiällä vaikeaa, vaikka aikaisempia opintoja on paljon. (hallintotieteen opiskelija A)

Suorittamalla toisen yliopistotutkinnon on mahdollista laajentaa omaa asiantuntijuuttaan. Yliopiston sisäänottokäytännöt aiheuttavat taas huolta opiskelijalle, joka kokee niiden olevan haittaava tekijä yliopistoon pääsulle.

Kaksi mediakasvatuksen opiskelijaa puolestaan haluaisi syventää pääaineeseensa liittyvää asiantuntijuuttaan. Alla on toisen mediakasvatuksen opiskelijan (D) vastaus.

Haluaisin tulla asiantuntijaksi jossain tietyssä osa-alueessa mediakasvatuksessa, esimerkiksi TVT:n oppimis- ja opetuskäytössä. (mediakasvatuksen opiskelija D)

Mediakasvatus on oppiaineena laaja, sillä opetus kohdistuu useisiin mediakasvatuksen osa-alueisiin tarkoituksenaan antaa opiskelijoille mahdollisimman laajaa osaamista. Toinen mediakasvatuksen opiskelija kertoi vastauksessaan, että hänellä ei ole vielä selkeää kuvaa, millaisissa työtehtävissä haluaisi työskennellä ja ei sen vuoksi osaa määritellä kehityksen kohteitaan. Sen sijaan hän kuvailee yleisesti, mitä haluaisi tulevaisuudessa oppia alaansa liittyen.

Toki haluaisin oppia sujuvuutta erilaisiin käytännön järjestelmiin, ymmärtää paremmin mediapedagogiikan ilmiöitä sekä muutenkin kerryttää osaamista ja tietotaitoa kasvatusteisiin liittyen. (mediakasvatuksen opiskelija C)

Asiantuntijuutta haluttiin kehittää tulevaisuudessa myös muun koulutuksen ja kirjallisuuden lukemisen avulla. Alla on kirjallisuudesta kiinnostuneen opiskelijan vastaus.

Omaa ammatillista asiantuntijuuttani haluaisin kehittää erityisesti --lukemalla kirjallisuutta-- (yleisen kasvatustieteen opiskelija C)

Kirjallisuuden lukemisella voidaan tässä yhteydessä katsoa opiskelijan tarkoittavan hänen opiskelualaansa koskevaa kirjallisuutta. Sen avulla on mahdollista kehittää erityisesti omaa teoreettista osaamista, jota voi myös soveltaa käytännön työhön.

Yhdeksän opiskelijan vastauksissa nousee esille se, että asiantuntijuutta halutaan tulevaisuudessa kehittää käytännön tekemisen kautta. Tällä tarkoitetaan sitä, että opiskelijat haluaisivat tehdä käytännön asioita, jotka liittyvät heidän mielestään asiantuntijuuden kehittämiseen. Alla olevasta vastauksesta on nähtävissä, mitä tällä tarkoitetaan hallintotieteen opiskelijan näkökulmasta.

Haluaisin kokemusta projektityöskentelystä, ja aidoista työprojekteista esim. kaupungilta. (hallintotieteen opiskelija A)

Yleisen kasvatustieteen opiskelija haluaisi taas päästä tekemään työelämän kannalta oikeasti hyödyllisiä asioita.

Haluaisin päästä konkreettisesti tekemään sellaisia asioita, joista voisi työelämässä oikeasti olla hyötyä. Ehkäpä viimeistään harjoittelun aikana tämä toteutuu. (Yleisen kasvatustieteen opiskelija 5)

Opiskelija ei nimeä vastauksessaan sitä, millaisia työelämän kannalta hyödyllisiä konkreettisia asioita hän tarkoittaa. Sen sijaan hän korostaa opintoihin kuuluvan harjoittelun merkitystä. Harjoittelu on oiva tapa oppia työelämässä tarvittavia käytännön taitoja sekä yhdistää teoreettista osaamista käytäntöön. Toinen yleisen kasvatustieteen opiskelija kuvailee kehittämistapojaan seuraavalla tavalla:

-- vaihtamalla ajatuksia toisten ammattilaisten kanssa -- tekemällä monipuolisesti erilaisia työtehtäviä. (yleisen kasvatustieteen opiskelija C)

Keskustelu toisten ammattilaisten kanssa voi olla omaa asiantuntijuutta kehittävää, sillä jo kokeneemmilta asiantuntijoilta on mahdollista saada näkökulmaa todellisesta työelämästä. Uransa alkuvaiheessa olevalle tämä voi olla hyvin tärkeää. Monipuolisten työtehtävien tekeminen auttaa kehittämään laajaa osaamista, josta voi olla hyötyä useissa eri työtehtävissä. Keskustelusta toisten ihmisten kanssa kertoi myös politiikkatieteiden opiskelija vastauksessaan.

Haluaisin enemmän yliopistoluentoja, joilla keskusteltaisiin. (politiikkatieteiden opiskelija B)

Hänen vastauksensa on poikkeava edelliseen, sillä hän haluaisi keskusteluun keskittyneitä yliopistoluentoja. Niillä on mahdollista osallistua tieteelliseen keskusteluun yliopiston opettajien ja muiden opiskelijoiden kanssa. Tällöin on mahdollista kehittää teoreettista osaamistaan, joka auttaa ymmärtämään erilaisia ilmiöitä paremmin. Keskustelu toisten

ihmisten kanssa toimii myös oivana keinona oppia, sillä oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa.

Yhtenä tulevaisuuden kehittämiskohteena opiskelijat näkevät myös omaan asiantuntijuutensa luottamisen ja osaamisen tunnistamisen. Luottamus omaan asiantuntijuuteensa on tärkeää, jotta kykenee työskentelemään omassa työtehtävässään. Lisäksi luottamus omiin kykyihin nostaa itsevarmuutta. Mediakasvatuksen opiskelija (A) toteaa vastauksessaan haluavansa luottaa omaan asiantuntijuuteensa. Inklusiivisen kasvatuksen opiskelija taas kuvailee kehittämiskohteitaan seuravanlaisesti:

Haluaisin kehittää omaa itsevarmuuttani ja ennen kaikkea omien kykyjeni ja osaamiseni sanoittamista ääneen.

Oman osaamisen tunnistaminen on tärkeä taito, jotta opiskelijat osaavat tunnistaa ne taidot, joita jo osaavat sekä ne taidot, jotka kaipaavat vielä harjoittelua. Osaamisen tunnistaminen voi kasvattaa myös itsevarmuutta, kun tietää osaavansa jo jotain. Lisäksi yleisen kasvatustieteen opiskelija (B) kertoo, *että haluan vahvistaa omaa tunnetta siitä, että nyt olen oikeasti asiantuntija ja maisteri.*

Muutamissa vastauksissa kerrottiin asiantuntijuuteen kuuluvien taitojen kehittämisestä, jossa keskeiseksi nousivat hanke- ja projektitaidot.

Haluaisin aktiivisesti oppia johtamis- ja fasilitointitaitoja, projektinhallintataitoja sekä viestintä- tai yleisiä vuorovaikutustaitoja. (teollisen muotoilun opiskelija)

Yhdessä vastauksessa projektitaitoihin viitaten opiskelija kertoi, että haluaisi osallistua kehittämisprojektiin. Tällaisten taitojen nähtiin siis kehittyvän käytännön tekemisen kautta. Edelliseen vastaukseen viitaten myös viestintä- ja vuorovaikutustaidot saivat mainintoja vastauksissa.

Haluaisin kehittää omaa kielitaitoani ja visuaalisen viestinnän taitojani (johtamisen opiskelija B)

Audiovisuaalisen mediakulttuurin opiskelija (A) taas kertoo, että *haluaisin kehittyä strategisemmaksi osaajaksi.*

Poikkeukselliseksi muihin vastauksiin nähden nousi erään mediakasvatuksen opiskelijan (B) vastaus. Hänen mukaansa hänellä ei tällä hetkellä ole konkreettisia asioita, jotka tarvitsivat kehittämistä. Sen sijaan hän kuvailee työelämän merkitystä osaamisen kehittämiseen liittyen.

Valmistumisen jälkeen tahdon päästä työelämään, ja siellä sitten varmasti konkretisoituu tarkemmin, että mitä pitää jatkossa vielä kehittää ja, että onko jotain puutteita jossain.

Eräs matkailututkimuksen opiskelija (C) taas ei osannut sanoa, millä tavalla asiantuntijuuttaan haluaisi kehittää tulevaisuudessa.

On positiivista havaita, että lähes kaikki opiskelijat kahta lukuun ottamatta tunnistivat kehityksen kohteitaan ja nimesivät konkreettisia keinoja, miten osaamista voisi parantaa. Kehittämistapoja ja -kohteita on lukuisia ja niistä on havaittavissa, että ne olivat lähtöisin jokaisen opiskelijan omista tarpeista.

5.8 Opiskelijoiden ehdotuksia yliopiston toiminnan kehittämiseksi

Kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kertoivat näkemyksiään Lapin yliopiston toiminnan kehittämiseksi. Suurin osa opiskelijoiden kehitysehdotuksista koski opetuksen ja kurssien sisältöjä. Useassa vastauksessa toivottiin teorian ja käytännön yhdistämistä toisiinsa jo opintojen aikana. Tätä myös perusteltiin paljolti sillä, että teoria ja käytäntö jäävät etäälle toisistaan. Yleisen kasvatustieteen opiskelijan (A) mukaan voisi olla *enemmän kursseja, joissa opetetaan käytännön osaamista tai käsitellään ainakin sitä, miten teoreettisen osaamisen voisi yhdistää käytännön työssä*. Mediakasvatuksen opiskelijan (C) mielestä tutkintorakenteeseen tulisi sisällyttää käytännönläheisempiä kursseja, jotka voisivat olla hänen mielestään seuraavanlaisia:

-- kuten yhteistyökursseja yritysten/yhdistysten kanssa, esimerkiksi casejen avulla, kursseja, joista saa konkreettisia taitoja, kuten excelin käyttö, microsoft wordin perusteellinen käyttö yms. Sekä vuorovaikutustaitoihin, ratkaisukeskeisyyteen ja ylipäänsä tekemiseen liittyviä kursseja.

Useat opiskelijat toivoisivat myös, että opintoihin kuuluisi enemmän harjoitteluita. Yksi kehittämisehdotus koski alemmaa korkeakoulututkintoa.

Voisi myös olla jo esim. kandidivaiheessa joku työharjoittelu tai edes lyhyempi tutustumisjakso johonkin alan työympäristöön. (yleisen kasvatustieteen opiskelija A)

Työharjoitteluiden lisäksi opiskelijat haluaisivat sisällyttää opintoihin myös muita työelämään liittyviä kursseja. Sisällöiksi toivottiin esimerkiksi oman osaamisen tunnistamista, tutustumista erilaisiin organisaatioihin ja työssäoppimista käsitteleviä luentoja. Alla olevassa katkealmassa politiikkatieteiden opiskelija (A) kuvailee toivomaansa työelämäkurssia.

Työelämäkurssija, jossa tunnustetaan omia taitoja ja osaamista. Kursseilla voitaisiin myös vierailta työpaikoilla ja tutustua käytännössä työelämään vaikkapa haastattelemalla työntekijöitä.

Kaksi opiskelijaa toivoi maisterivaiheen opintoihin työelämäkurssia. Inklusiivisen kasvatuksen opiskelija toivoisi, että tällaisella kurssilla *opeteltaisiin kertomaan mitä opinnoista on oppinut*. Yleisen kasvatustieteen opiskelija (B) haluaisi työelämäkurssin lisäksi opintoihin kuuluvan enemmän työssä oppimista käsitteleviä luentoja.

Työssä oppimiseen orientoiva luento on myös todella voimaannuttava ja mielellään olisin käynyt useammallakin saman tapaisella luennolla.

Alalta valmistuneiden työhistoriasta ja työurista haluttaisiin myös saada enemmän tietoa jo opintojen aikana. Tällä voitaisiin myös helpottaa opiskelijoiden tulevaisuuden työuran hahmottamista.

Ideaalia toisaalta olisi, että olisi mahdollista päästä tutustumaan laajemmin valmistuneiden ihmisten työhistoriaan ja siihen, mitä töitä he ovat tutkinnollaan päätyneet tekemään. Tällä hetkellä yliopisto ei anna kovinkaan paljoa konkreettista tietoa niistä työpaikoista, joihin tällä tutkinnolla voisi työllistyä. (mediakasvatuksen opiskelija B)

Yksi opiskelijoista toivoi Lapin yliopiston koulutusalaakohtaisen opetuksen kehittämistä.

Kasvatusalalla tulisi pintapuolisen raapaisun sijaan antaa oppilaille mahdollisuus syventyä pääaineopintojensa sisällä tiettyihin osa-alueisiin, jotta he oikeasti voisivat perehtyä johonkin tiettyyn aiheeseen ja tulla asiantuntijoiksi juuri siinä kentällä, mikä heitä kiinnostaa. (mediakasvatuksen opiskelija D)

Kaksi opiskelijaa taas haluaisi lisää lähiovetusta opintoihin. Matkailututkimuksen opiskelija (B) ehdottaa seuraavaa: *monipuolinen kieliovetus ja siinä lähiovetus (ei verkko-opetusta)*. Alla olevassa katkealmassa on puolestaan mediakasvatuksen opiskelijan (A) kehitysehdotuksen perustelu.

Tarvitaan enemmän opiskelijälähtöisyyttä sekä mahdollisuuksia lähiovetukseen ja ihmisten kohtaamiseen-- vähemmän yksintyöskentelyä, etenkin jos alana on humanistiset, ihmisläheiset tieteet

Teollisen muotoilun opiskelija haluaisi taas opiskelun olevan joustavaa ja sisältävän sen takia etäkursseja. Joustavat opintojen suoritusmahdollisuudet antavat myös mahdollisuuden käydä opintojen kanssa samanaikaisesti töissä.

mahdollisuus suorittaa opintoja joustavasti työn ohessa (hallintotieteen opiskelija B)

Työskentelyn lisäksi osaamista hankitaan myös muiden väylien kautta. Tämän vuoksi johtamisen opiskelija (A) haluaisi kehittää muualla kehittyneen osaamisen huomiointiin liittyviä käytänteitä.

Tulisi huomioida muualla kehittynyt osaaminen paremmin --> paremmat AHOT-käytännöt

Käytänteiden kehittäminen antaisi mahdollisuuden opiskelijoille oppia muualla, joka laajentaisi oppimisympäristöä.

Opintojen toivottaisiin sisältävän enemmän projektitaitoihin liittyviä kursseja. Poliittikkatieteiden opiskelija (A) perustelee tätä sillä, että *monet työt kun nykyään ovat projektiluontoisia*. Projektimuotoiset opinnot auttaisivat myös harjoittelemaan käytännöntaitoja kurssien sisällä, jolloin korostuu jo edellä mainittu teorian ja käytännön yhdistäminen toisiinsa.

Pitäisi pystyä harjoittelemaan näitä käytännön taitoja myös kurssien sisällä. Jonkin verran on projektimuotoisia kurssisuoritustapoja, mutta edelleen niitä voisi olla enemmän. (johtamisen opiskelija B)

Matkailututkimuksen opiskelija (A) haluaisi puolestaan yliopiston panostavan opiskelijoiden tutkimusentekotaitojen kehittämiseen.

Mitä tulee "tutkijan" ammatin kehittämiseen, niin panostamalla opinnäytetyöprosesseihin laadukkaalla ohjauksella ja seminaareilla, sekä kannustamalla väitöskirjatyöhön. (Itse koen siis yliopiston valmentavan ammatillisesti tutkimukseen.)

Kahden opiskelijan vastauksessa nostettiin esille Lapin yliopiston hallinnon kehittämiseen liittyviä seikkoja. Teollisen muotoilun opiskelija haluaisi karsia yliopiston byrokraatia vastaustaan sen enempää perustelematta. Matkailututkimuksen opiskelija (C) taas parrannusta opiskelijoiden ja yliopiston henkilökunnan väliseen viestintään.

Yhdessä kehitysehdotuksessa korostui vahvasti koulutuspolittisempi näkökulma.

Sisäänotto useamman kerran vuodessa, yrittäjyyden ja opiskelun yhdistäminen, maksulliset tutkinnot, mahdollisuus suorittaa opintoja joustavasti työn ohessa ja päästä oikeasti sisälle suorittamaan tutkinto. Itse elän epävarmuudessa tietämättä johtaako avoimen opinion toisessa aineessa koskaan haluamaani tutkintoon. Aikaa ja resursseja kuluu tähän järjettömästi. (hallintotieteen opiskelija B)

Opiskelija toivoisi yliopiston ottavan opiskelijoita sisään useamman kerran vuodessa, jotta tutkintoa olisi helpompi päästä suorittamaan. Vastauksessa nousee esille se, että opiskelija on itse suorittanut avoimessa yliopistossa toisen opiskelualan opintoja ja hän haluaisi päästä suorittamaan todellisen tutkinnon yliopistoon. Hän myös nostaa esille maksulliset tutkinnot, joiden kokisi helpottavan tutkinnon suorittamista.

Kaikkiin muihin kehitysehdotuksiin nähden toisen politiikkatieteiden opiskelijan (B) mielestä asiantuntijuutta ja työelämätaitoja ei tarvitse oppia yliopistossa. Sen sijaan hän näkee yliopiston roolin seuraavanlaiseksi:

-- yliopisto palvelee parhaiten työelämääkin, kun se kouluttaa itsenäisiä, yhteiskuntakriittisiä, hyvinvoivia ja henkisesti kypsyneitä kansalaisia. Näkisin tämän niin päin, että työelämä voisi avata enemmän juniori-positioita, joita nämä hyvät valmiudet omaavat ihmiset voi valmistuttuaan hakea, ja missä voi sitten oppia juuri tälle alalle tärkeät työelämätaidot.

Hänen kehitysehdotuksensa kohdistuvatkin opintojen sijaan opiskelijoiden mielenterveysongelmien parempaan huomioimiseen.

Oma lukunsa on, että korkeakouluopiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat mielettömän suuret, tähän kyllä pitäisi tarttua jo siitäkkin syytä, että opiskelijat olisivat työkykyisiä valmistuessaan.

Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat olleet mukana ajankohtaisessa keskustelussa. Tästä toimii esimerkkinä lukuvuoden 2019 syksyllä Lapin yliopistossa tehty vetoamus opintopsykologin palkkaamiseksi.

Opiskelijat haluaisivat kehittää Lapin yliopistoa useilla eri tavoilla, kuten aiemmin on esitetty. Kehityskohteet vaihtelevat jokaisen opiskelijan henkilökohtaisesta kokemuksesta riippuen. Joitain samankaltaisia kehityskohteita opiskelijoiden vastauksissa oli havaittavissa, mutta suuria eroja oli myös nähtävissä.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Opiskelijoiden työelämätaidot ja niiden kehittäminen yliopisto-opintojen aikana

Tutkimuksen mukaan opiskelijoilla on monipuolisia työelämätaitoja (ks. taulukko 5 työelämätaidot). Keskeisimmiksi taidoiksi nousivat oman toiminnan hallinnan taidot sekä yhteistyö- ja ryhmätyötaidot. Suurin osa opiskelijoiden työelämätaidoista on yleisiä työelämätaitoja, joita tarvitaan jokaisessa työtehtävässä (ks. Nykänen & Tynjälä 2012). Substanssiosaamiseen kuuluvia taitoja mainittiin jonkin verran, mutta niiden määrä oli selvästi vähäisempää kuin yleisten työelämätaitojen. Voidaan siten todeta, että Lapin yliopiston generalistialojen opiskelijoilla on lukuisia yleisiä työelämätaitoja. Huomion arvoista on, että tulosten mukaan opiskelijat eivät maininneet työelämätaidokseen ongelmanratkaisukykyä, vaikka sen on nähty olevan yksi keskeinen yleinen työelämätaito (ks. Klegeris ym. 2017).

Opiskelijat kertoivat vastauksissaan kehittäneensä työelämätaitoja useilla eri tavoilla. Osa oli kokenut yliopisto-opinnoilla olleen vaikutusta niiden oppimiseen. Samankaltaisia tuloksia on saatu myös maistereille tehdyistä uraseurantakyselyistä (ks. Perä & Peteri 2019; Kurlin ym. 2018). Merkityksellisiksi tavoiksi mainittiin yliopiston-opintojen lisäksi työelämässä oppiminen ja vapaa-ajan toimintaan osallistuminen. Muutama opiskelija korosti järjestötoiminnan merkitystä työelämätaitojen oppimisympäristönä. Samanlaisen tuloksen oli saanut myös Ansala (2017), jonka mukaan opiskelijajärjestöissä toimiminen kehittää erilaisia opiskelijoiden taitoja. Työelämälle ja vapaa-ajan toiminnalle yhteistä oli käytännönläheisyys, jolla koettiin olleen vaikutusta oppimiseen. Aittolan (1998) mukaan opiskelijoiden oppimiselle on tyypillistä erilaisten tilanteiden kautta oppiminen.

Tutkimuksen mukaan 8 opiskelijan työelämätaidot eivät olleet kehittyneet yliopisto-opintojen aikana. Kolme opiskelijaa ei perustellut vastaustaan, joten syytä työelämätaitojen

kehittymättömyydelle ei tiedetä. Yksi opiskelija käsitti työelämätaitojen olevan opintokokonaisuus, jota hänellä ei vielä ole ollut opinnoissaan. Kaksi muuta opiskelijaa kertoi taitojen sijaan opintojen työelämälähtöisyydestä ja sen puutteesta. Lisäksi työelämätaitojen ei koettu kehittyneen, koska taitoja oli opittu aikaisemman työkokemuksen aikana. Yhdessä vastauksessa työelämätaitojen kehittymättömyydelle syyksi kerrottiin opintojen teoriapainotteisuus ja niiden keskittyminen opiskelijan mielestä epäolennaisiin asioihin. Opintojen teoriapainotteisuudella on havaittu aikaisemminkin olevan negatiivisia vaikutuksia taitojen kehittymiseen (ks. Tuononen 2019). Voitaneen siten todeta, että kaikki opiskelijat eivät olleet kokeneet tai tunnistanee työelämätaitojensa kehittyneen.

6.2 Tulevaisuuden työelämätaidot opiskelijoiden näkökulmasta

Opiskelijoiden mukaan työelämätaidot tulevat muuttumaan tulevaisuudessa. Syyksi annettiin yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset, jotka vaikuttavat tulevaisuuden työelämään. Muutoksia arveltiin aiheuttavan esimerkiksi teknologian kehitys ja yhteiskunnan megatrendit. Samanlaisia muutostekijöitä on tunnistettu myös aikaisemmassa tutkimuksessa, joissa globalisaatiolla, teknologian kehityksellä ja digitalisoitumisella nähtiin olevan vaikutuksia työelämän (Davies ym. 2011; OPH 2019).

Opiskelijoiden käsityksiä tulevaisuuden työelämätaidoista verrattiin tutkimushetkellä tunnistettuihin työelämätaitoihin, jonka seurauksena havaittiin eroavaisuuksia taitojen välillä. Tulevaisuuden työelämätaidoissa korostuivat oman toiminnan hallinnan taidot ja vuorovaikutustaidot. Oman toiminnan hallinnan taitojen voidaan katsoa olevan aikaisemmassa tutkimuksessa esitettyjä itsesäätelytaitoja (ks. Nykänen & Tynjälä 2012). Lisäksi korostuivat tietotekniset taidot, joiden nähdään tutkimusten mukaan kuuluvan tulevaisuuden työelämätaitoihin (OPH 2019). Uutena työelämätaitona useamman opiskelijan vastauksessa mainittiin elinikäisen oppimisen taidot. Kaksi opiskelijaa ei osannut kertoa, millaisia taitoja tulevaisuuden työelämässä tarvitaan. Tätä voidaan pitää tuloksena, sillä tulevaisuuden työelämätaitoja on lukuisista selvityksistä huolimatta haastavaa määrittää tarkasti.

6.3 Asiantuntijuuden kehittyminen yliopisto-opintojen aikana ja tapoja kehittää sitä tulevaisuudessa

Tutkimuksen mukaan 20 opiskelijaa oli kokenut asiantuntijuutensa kehittyneen myönteisellä tavalla yliopisto-opintojen aikana. Asiantuntijuuden kehittyminen yhdistettiin opiskelijoiden vastauksissa vahvasti työelämäosaamiseen, jolloin vastauksissa ilmeni jonkin verran työelämätaitoja. Lisäksi asiantuntijuuteen yhdistettiin erilaisia muita taitoja ja substanssiosaamisen kehittyminen, vaikka se sai vain muutamia mainintoja. Tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijat käsittivät asiantuntijuuden sisältävän monipuolista osaamista ja myönteinen käsitys syntyi oman osaamisen tunnistamisen ja siihen vaikuttaneiden tekijöiden perusteella. Vaikuttavien tekijöiden tunnistaminen on tärkeää, jotta asiantuntijuuden kehitymisprosessia voidaan ymmärtää parhaalla mahdollisella tavalla (Hotulainen 2010). Reflektointi on myös keskeinen osa asiantuntijaksi kehittymistä (Kupila 2007).

Asiantuntijuuden kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä tunnistettiin useita. Yliopisto-opintoihin kuuluvia tekijöitä olivat erilaiset oppisisällöt ja työskentelytavat. Opintojen aikaisella työkokemuksella ja vapaa-ajantoiminnalla nähtiin myös olevan positiivinen vaikutus asiantuntijuuden kehitykseen. Vapaa-ajantoiminnasta merkitykselliseksi nousi opiskelijajärjestötoiminta, jolla on tunnistettu aikaisemman tutkimuksen perusteella olevan myönteinen vaikutus opiskelijoiden taitojen oppimiseen (Aittola 1998; Ansala 2017). Voidaankin siten todeta, että tutkimukseen osallistuneet opiskelijat olivat kehittäneet asiantuntijuuttaan useilla eri tavoilla ja antoivat oppimisprosessissa painoarvoa niin muodollisille yliopisto-opinnoille kuin epämuodolliselle vapaa-ajan toiminnalle ja työelämälle.

Kaksi opiskelijaa oli kokenut asiantuntijuuden kehittymisen ristiriitaisena. Kokemusta selitettiin sillä, että asiantuntijuuden oli koettu kehittyneen, mutta samanaikaisesti sen ei nähty kehittyneen. Syiksi nähtiin osittainen negatiivinen kehitys sekä opintojen teoriapainotteisuus ja niiden keskittyminen vääriin asioihin. Kaksi opiskelijaa ei ollut kokenut

asiantuntijuutensa kehittyneen juuri yhtään opintovuosien aikana. Tulosten perusteella voidaan arvella, että opiskelijat eivät mahdollisesti tunnistanee asiantuntijuutensa kehitykseen vaikuttaneita tekijöitä tai omaa osaamistaan. Pajarre ym. (2019) mukaan esimerkiksi opintoihin kuuluvaan harjoitteluun sisällytetty osaamisen reflektointi parantaa opiskelijoiden taitojen tunnistamista.

Asiantuntijuuden kehittäminen tulevaisuudessa ymmärrettiin kahdella tavalla. Osa ymmärsi sen tarkoittavan kehittämistapaa ja osa taas kehittämisen kohdetta. Kehittämistävoiksi opiskelijat kertoivat työharjoittelut, opiskelun ja toisen tutkinnon suorittamisen, muun kouluttautumisen ja kirjallisuuden lukemisen sekä käytännön asioiden tekemisen ja keskustelemisen toisten ammattilaisten kanssa. Kehittämiskohteiksi mainittiin luottaminen omaan asiantuntijuuteen ja oman osaamisen tunnistaminen sekä hanke- ja projektitaidot, joista osan yhteydessä kerrottiin kehittämistavaksi projekteihin osallistuminen. Yksi opiskelija ei vastannut kysymykseen ollenkaan ja muutama ei osannut nimetä kehittämistapoja tai -kohteita. Kysymyksen erilaisista ymmärrystavoista huolimatta voidaan sanoa, että useimmat opiskelijat tunnistivat kehittämiskohteitaan ja keksivät erilaisia kehittämistapoja.

6.4 Lapin yliopiston toiminnan kehittäminen

Opiskelijat halusivat kehittää Lapin yliopistoa monin eri tavoin, jotta se antaisi paremmat edellytykset kehittyä asiantuntijaksi ja oppia työelämätaitoja jo opintojen aikana. Tulosten mukaan selkeiksi kehittämisen kohteiksi nousivat opetuksen ja kurssien sisällöt sekä yliopiston hallinnon toiminta, johon liittyen toivottiin byrokratian karsintaa ja toimivampaa viestintää opiskelijoiden ja yliopiston henkilökunnan välille. Lisäksi haluttiin kehittää yliopiston sisäänottokäytäntöjä ja tutkinnonsuorittamistapoja siten, että yliopistoon olisi mahdollista päästä sisään useamman kerran vuodessa ja voitaisiin suorittaa maksullisia tutkintoja. Yhdeksi kehittämisen kohteeksi nousi myös opiskelijoiden mielenterveysongelmien parempi huomiointi yliopistossa.

Opetuksen ja kurssien sisältöihin haluttiin lisätä teorian ja käytännön yhdistämistä, työharjoitteluita, työelämäkursseja, enemmän tietoa alalta valmistuneiden työurista, monipuolisia ja joustavia opetuksen muotoja ja projektitaitoja kehittäviä kursseja. Erityisesti teorian ja käytännön rajapinnalla on havaittu olevan positiivisia vaikutuksia oppimiselle (Virtanen & Tynjälä 2019). Lisäksi haluttiin kehittää kasvatusalan koulutuksen opetusta ja parempia käytäntöjä huomioida muualla kehittynyt osaaminen.

7 POHDINTA

Tutkimus on laadullinen tapaustutkimus, jonka tehtävänä oli selvittää, millaisia käsityksiä generalistialojen opiskelijoilla oli yliopistokoulutuksen kehittämistä asiantuntijuudesta ja työelämätaidoista. Generalistit tulevat soveltamaan koulutuksen kautta hankittua osaamista tulevissa työtehtävissään. Yksi tärkeä osaamisen alue ovat yleiset työelämätaidot, joita tarvitaan jokaisessa työtehtävässä. Tämän vuoksi oli relevanttia tarkastella opiskelijoiden asiantuntijuuden ja työelämätaitojen kehittymistä samassa tutkimuksessa.

Tutkimus haastoi opiskelijoita tunnistamaan omaa osaamistaan ja sen kehittymiseen vaikuttaneita tekijöitä. Tutkimuksessa ei etsitty mitään tiettyjä työelämätaitoja tai asiantuntijuuteen kuuluvaa osaamista, koska haluttiin tarkastella ainestoa ilman minkäänlaisia ennako-oletuksia. Tämän vuoksi analyysikeinona käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden käsityksiä, jotka vaihtelivat opiskelijasta toiseen. Käsityksiin on vaikutusta jokaisen ihmisen kokemilla asioilla ja kontekstilla (Risänen 2006). Tässä tutkimuksessa käsityksien takana oleva kokemusmaailma näkyi hyvin. Etenkin työelämätaitojen ja asiantuntijuuden kehityksen kuvailuun käsityksillä oli vaikutusta, sillä jokainen on kokenut prosessin omanlaisekseen. Tämän vuoksi on tärkeää tutkia usean opiskelijan kokemuksia, jotta saadaan mahdollisimman laaja kuva vaihtelevista kokemuksista ja erilaisista kehityspoluista.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet opiskelijat tunnistivat omaavansa erilaisia työelämätaitoja, mutta niiden oppimiseen vaikuttaneita tekijöitä oli selkeästi haastavampi tunnistaa. Tulosten mukaan ainoastaan 16 opiskelijaa oli tunnistanut taitojen kehittyneen jonkin tietyn vaikuttavan tekijän seurauksena. Niitä olivat esimerkiksi yliopisto-opinnot, opiskelijajärjestötoiminta ja työkokemukset. Tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista 8 kertoi, etteivät heidän työelämätaitonsa olleet kehittyneet yliopisto-opintojen aikana. Samanaikaisesti nämä opiskelijat kertoivat osaamistaan työelämätaidoistaan. Tuloksia

tarkasteltaessa voidaankin havaita ristiriita näiden kahden asian välillä. Ristiriidan taustalla voi olla useita selittäviä tekijöitä, joista yhtenä saattaa olla vaikeus tunnistaa sitä, prosessia, jossa taitoja on opittu.

Laadullisessa tutkimuksessa on lähtökohtana todellisen elämän kuvaaminen, jolloin siihen sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta (Hirsijärvi 2009, 161). Opiskelijoiden käsitykset ovat muotoutuneet todellisen elämän kokemusten kautta, jolloin osa niistä saattaa olla ristiriitaisia tai kokemusta on vaikea tunnistaa. Tutkimukseen osallistui joukko opiskelijoita, joilla jokaisella oma tapansa ymmärtää asiat. Erilaiset ymmärryksen tavat saattavat selittää työelämätaitoihin liittyvää ristiriitaa. Osa on saattanut mieltää työelämätaitojen tarkoittavan jotain muuta, vaikka käsite avattiin avovastauslomakkeen yhteydessä. Työelämätaidon käsitteen ymmärtämisellä voi olla vaikutusta tutkimuksen tulosten luotettavuuteen etenkin kielteisesti vastanneiden opiskelijoiden kohdalla. Opiskelijat ovat saattaneet kokea, että on ollut helpompi vastata kielteisesti kuin ymmärtää käsitteen merkitys.

Tulevaisuudessa työelämä ja siinä tarvittavat työelämätaidot tulevat muuttumaan yhteiskunnallisten muutosten takia. Vuoden 2020 keväällä maailmassa tapahtui jo suuri muutos, kun koronaviruspandemian takia useat joutuivat siirtymään etätyöskentelyyn. Uudenlainen tapa työskennellä luo haasteita työelämätaitojen soveltamiseen omaan työhön. Kun tutkimukseen osallistuneet opiskelijat pohtivat tulevaisuuden työelämätaitoja, merkityksellisiksi nousivat tietotekninen osaaminen, kyky sietää epävarmuutta, joustavuus ja elinikäinen oppiminen. Nämä kaikki ovat sellaisia työelämätaitoja, joita tarvitaan etätyöskentelyssä. Eräs opiskelija myös ennusti, että tulevaisuudessa etätyön määrä voi lisääntyä. Tutkimuksen aineisto on kerätty ennen koronakriisiä, joten sillä ei ole vaikutusta vastauksiin. Tästä huolimatta opiskelijoiden ajatukset heijastelevat hyvin tämän päivän ja tulevaisuuden työelämää.

Tutkimuksen mukaan suurin osa opiskelijoista tunnisti asiantuntijuutensa kehittyneen yliopisto-opintojen aikana. Asiantuntijuuden miellettiin tarkoittavan kehittyntä osaamista.

Kompetenssit ovat tärkeä osa asiantuntijuutta, sillä työelämässä tarvitaan lukuisia erilaisia taitoja aina teoreettisesta osaamisesta käytännön osaamiseen. Tarkkoja kehitysprosesseja ei taas kuvailtu, joten epäselväksi jäi, millaiset tekijät todellisuudessa ovat vaikuttaneet oppimiseen. Opiskelijat kertoivat yliopisto-opintojen yleisesti kehittäneen asiantuntijuutta, mutta eivät esimerkiksi sitä, millaiset kurssit olivat olleet hyödyllisiä kehitysprosessissa. Työskentelyssä ja vapaa-ajan toiminnassa tärkeää oli käytännön asioiden tekeminen, joka vaikutti positiivisesti oppimiseen. Merkittävää vapaa-ajantoimintaa oli opiskelijajärjestöjen toimintaan osallistuminen, jotka toimivat yliopistoympäristössä. Koska muodollisilla yliopisto-opinnoilla sekä epämuodollisilla työkokemuksilla ja vapaa-ajan toiminnalla nähtiin olevan positiivinen yhteys asiantuntijuuden kehittymiseen, tulisi kaikki tekijät ottaa huomioon osaamisen kehitystä tarkasteltaessa.

Asiantuntijuuden on tunnistettu tutkimuksen mukaan olevan jatkuvasti kehittyvä prosessi (Tynjälä 1999). Tämän tunnisti myös suurin osa tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista, sillä he osasivat nimetä kehittämisen kohteitaan ja kehittämistapoja. Opiskelijoiden voidaan ajatella olevan matkalla asiantuntijoiksi ja saavuttavan korkeimman tietämyksen työelämässä. Keskeiseksi kehittämisen tavaksi on nähty harjoittelu (Hotulainen 2010). Opiskelijoiden tulee päästä harjoittelemaan asiantuntijuuteensa kuuluvia taitoja jollain tavalla. Teoreettinen tietämys kuuluu akateemisiin taitoihin ja sen luokitellaan olevan keskeinen osa korkeasti koulutettujen työelämäosaamista (Nykänen & Tynjälä 2012). Harva asiantuntija pärjää työelämässä täysin teoreettisella osaamisella, joten sen rinnalle tarvitaan monipuolisia käytännön taitoja, joita opitaan yleensä vain harjoittelemalla.

Lapin yliopisto sai opiskelijoilta useita kehittämis ehdotuksia, joilla se voisi kehittää toimintansa eri osa-alueita. Suurin osa ehdotuksista koski opetuksen sisältöjä ja sen järjestämistä. Opiskelijat halusivat opintojen sisältävän paljon nykyistä enemmän teorian ja käytännön yhdistämistä toisiinsa. Tätä tukee esimerkiksi Virtasen ja Tynjälän (2019) ajatukset siitä, että paras oppimistulos syntyy teorian ja käytännön rajapinnalla työskennellessä. Opintojen tulisi sisältää myös nykyistä enemmän harjoitteluita, joissa pääsisi soveltamaan teoreettista osaamista käytäntöön. Tynjälän (2010) mukaan asiantuntijaksi oppiminen vaatii asiantuntijatyön sosiaaliin käytäntöihin osallistumisen eli työskentelyn

aidossa työympäristössä muiden asiantuntijoiden kanssa. Harjoittelun avulla voidaan myös hankkia käytännön taitoja, kuten Katajavuori ym. (2006) tutkimus osoittaa. Lisäksi opintoihin kuuluva harjoittelu auttaa opiskelijoita reflektoimaan omaa osaamistaan ja sen kehittymistä sekä tunnistamaan työelämätaitojaan (Pajarre ym. 2019). Tämän vuoksi olisi perusteltua lisätä opintoihin kuuluvien harjoitteluiden määrää.

Opintoihin toivottiin lisättävän työelämälähtöisyyttä, koska työelämä koettiin irrallisena asiana opinnoista. Nykänen ja Tynjälä (2012) näkevät myös työelämälähtöisten opintojen tukevan opiskelijoiden osaamisen kehittymistä. Työelämälähtöisyyttä voidaan lisätä harjoitteluiden avulla, mutta opiskelijoiden mukaan opinnoissa voisi olla myös muita työelämään liittyviä kursseja, joissa olisi mahdollista päästä tutustumaan alan työpaikkoihin. Työelämälähtöisyys voi parhaassa tapauksessa johtaa tutkintoonsa tyytyväiseen maistereihin. Tutkintotyytyväisyydellä ja työelämävalmiuksien kehittymisellä onkin nähty olevan positiivinen yhteys. Panostamalla työelämävalmiuksien kehittymiseen jo opintojen aikana voidaan saada tutkintoonsa tyytyväisempiä maistereita työelämään. (Tuononen, Kangas, Carver & Parpala 2019).

Kaikki kehitysehdotukset eivät kohdistuneet opetuksen sisältöihin ja tapoihin järjestää sitä, vaan esille nostettiin koulutuspoliittinen näkökulma. Siihen liittyen toivottiin, että yliopisto muuttaisi sisäänottokäytänteitään ja mukaan tulisi maksullisia tutkintoja. Haluttiin että yliopistoon olisi mahdollista päästä sisään useamman kerran vuodessa. Tämä helpottaisi opiskelemaan pääsyä, mutta saattaisi samalla luoda yliopistolle muunlaisia haasteita. Merkitykselliseksi nousi myös varhainen puuttuminen opiskelijoiden mielenterveysongelmiin, jonka käytänteisiin toivottiin parannusta. Opiskelijoiden mielenterveysongelmista on käyty paljon keskustelua viime vuosina. Varhainen puuttuminen niihin voisi auttaa useaa opiskelijaa olemaan työkykyisempi siirryttäessä yliopistosta työmarkkinoille.

Tutkimusta tarkasteltaessa voidaan sanoa, että generalistiopiskelijat käsittävät työelämätaidot ja asiantuntijuuden monella eri tavalla. Suurin vaikutus on selkeästi

henkilökohtaisilla kokemuksilla ja oman osaamisen tunnistamisella. Tutkimukseen eivät osallistuneet läheskään kaikki Lapin yliopiston generalistialojen maisterivaiheen opiskelijat, vaan mukana on vain pieni osa heistä. Tämän vuoksi tuloksia ei voida yleistää koskemaan kaikkia opiskelijoita, joka ei ollut tämän tutkimuksen tarkoituksenaan. Tulosten luotettavuuteen voi olla vaikutusta sillä, millä tavalla avovastauslomakkeen kysymykset oli ymmärretty. Tutkimuksen tulokset ovat osittain samankaltaisia kuin aikaisemmat tutkimukset, mutta eroja on myös havaittavissa. Tulokset tuovat esille uutta ja kohdennettua tietoa Lapin yliopiston opiskelijoilta.

Käsillä olevaa tutkimusta olisi mahdollista jatkaa useilla tavoilla, jotta saataisiin lisää kohdennettua tietoa eri näkökulmista. Taustamuuttujiksi voitaisiin ottaa opiskelijoiden sukupuoli ja ikä, jotta voitaisiin nähdä, millaisia vaikutuksia niillä on opiskelijoiden käsityksiin. Voitaisiin myös vertailla eri aloja keskenään ja tutkia niistä muodostuvia eroavaisuuksia. Tutkimuksessa voitaisiin hyödyntää määrällisen tutkimuksen menetelmiä, jolloin olisi mahdollista tutkia suurempaa vastaajajoukkoa.

LÄHTEET

Aittola, Tapio. 1998. Yliopisto oppimisympäristönä. Teoksessa L. Laurinen (toim.) Koti kasvattajana, elämä opettajana – kasvatus ja oppimiskulttuurit tutkimuskohteina. Jyväskylä: Atena Kustannus.

Ansala, Liisa. 2017. ”Niin monta rautaa tulessa”. Aktiivinen kansalaisuus järjestöaktiivien yliopisto-opiskelijoiden kertomana. Rovaniemi: Lapin yliopisto.

Anttila, Krista. 2011. Asiantuntijuuden kehittymisestä. Teoksessa Jenni Kaisto & Jaana O. Liimatainen Ajatuksia urasta, asiantuntijuudesta ja opiskelun etenemisestä. Oulu: Oulun yliopisto. <http://jultika.oulu.fi/files/isbn9789514296246.pdf> (Luettu 12.5.2020.)

Beneitone, Pablo & Bartolomé, Edurne. 2014. Global generic competences with local ownership: a comparative study from the perspective of graduates in four world regions. *Tuning Journal for Higher Education* 1(2), 303 – 334.

Cambridge Dictionary. 2020. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/expert> (Luettu 20.5.2020.)

Carver, Eric & Kangas, Tuukka. 2019. Helsingin yliopiston kasvatustieteellisen tiedekunnan maisteriuraseuranta raportti vuosina 2003-2013 valmistuneet. https://guide.student.helsinki.fi/sites/default/files/inline-files/kasvatustieteellinen_2003-2013_maisteri_0.pdf (Luettu 20.5.2020.)

Chan, Wincy S C. 2010. Students understanding of generic skills development in a University in Hong Kong. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2(2), 4815 - 4819. DOI: 10.1016/j.sbspro.2010.03.776

Chi, Michelene T.H. 2006. Two Approaches to the Study of Experts' Characteristics. *The Cambridge Handbook of Expertise and Expert Performance*.

<https://learnlab.org/uploads/mypslc/publications/chi%20two%20approaches%20chapter%202006.pdf> (Luettu 15.5.2020.)

Collins, Harry. 2011. Three dimensions of expertise. *Phenom Cogn Sci* 12, 253 –273. DOI: 10.1007/s11097-011-9203-5

Hirsijärvi, Sirkka. 2009. Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat. Teoksessa Sirkka Hirsijärvi, Pirkko Remes & Paula Sajavaara. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hotulainen, Risto. 2010. Asiantuntijuuden ja huippusuoritusten kehittymisestä. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/181774_sivu_6a_asiantuntijuuden_ja_huippusuoritusten_kehittamisesta_1.pdf (Luettu 15.5.2020.)

Katajavuori, Nina, Lindblom-Ylänne, Sari & Hirvonen, Jouni. 2006. The significance of practical training in linking theoretical studies with practice. *Higher Education* 51, 439 – 464. DOI 10.1007/s10734-004-6391-8

Klegeris, Andis, Barclay McKeown, Stephanie, Hurren, Heather, Spielman, Lindsay Joy, Stuart, Maegan & Bahniwal, Manpreet. 2017. Dynamics of undergraduate student generic problem-solving skills captured by a campus-wide study. *High Educ* 74 (5), 877 - 896. DOI: 10.1007/s10734-016-0082-0

Kupila, Päivi. 2007. ”Minäkö asiantuntija?” Varhaiskasvatuksen asiantuntijan merkitysperspektiivin ja identiteetin rakentuminen. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Kurlin, Ari. Suorsa, Outi. & Carver, Eric. 2018. Yliopistojen maisteri- ja tohtoriuraseurantakyselyiden 2017 tulokset. Yliopistojen työelämä- ja urapalveluiden Aarresaari-verkosto. https://www.aarresaari.net/download/89/uraseurantojen_2017_raportti/pdf (Luettu 8.5.2020.)

Lapin yliopiston verkkosivut. 2020. <https://www.ulapland.fi/FI> (Luettu 12.5.2020.)

Lapin yliopisto. 2018-2021. Kasvatustieteiden tiedekunnan opinto-opas. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=e2e435d8-2f7f-4707-a11a-89363876ceb0> (Luettu 10.2.2020.)

Lapin yliopisto. 2018-2020. Taiteiden tiedekunnan opinto-opas. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=27b34912-2e28-4af1-8439-06619ca16d24> (Luettu 11.2.2020.)

Lapin yliopisto. 2018-2020. Yhteiskuntatieteiden tiedekunnan opinto-opas. <https://www.ulapland.fi/loader.aspx?id=7d5635ee-229a-4352-a02c-8d414ccc5ce8> (Luettu 11.2.2020.)

Nykänen, Seija & Tynjälä, Päivi. 2012. Työelämätaitojen kehittämisen mallit korkeakoulutuksessa. *Aikuiskasvatus* 32 (1), 17 – 28.

Opetushallitus. 2019. Osaaminen 2035. Osaamisen foorumin ensimmäisiä ennakointituloksia. Raportit ja selvitykset 3.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2018. Luovuutta, dynamiikkaa ja toimintamahdollisuuksia. Ehdotus ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen rahoitusmalleiksi vuodesta 2021 alkaen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 35.

Palonen, Tuire & Gruber, Hans. 2010. Satunnainen, rutiiniomainen ja tietoinen osaaminen. Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toimi.). *Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus*. Helsinki: WSOY pro Oy.

Pajarre, Eila. Palosaari-Aubry, Päivi. Virkki-Hatakka, Terhi. Hietaniemi, Riku. Tompuri, Helena. & Pajari, Sauli. 2019. Harjoitus tekee mestarin – harjoittelu maisterin? Kokeimuksia uudeltaisista yliopistoihin integroiduista työelämäjaksoista. *Yliopistopedagogiikka* 26 (1), 42 – 45. <https://yliopistopedagogiikka.files.wordpress.com/2019/07/yliopistopedagogiikka-2019-no1-pajarre-ym-1.pdf> (Luettu 11.5.2020.)

Penttinen Leena, Terhi Skaniakos, Kaisa Karhu, Jaana O. Liimatainen & Pauliina Keskinarkaus. 2014. Miten tukea opiskelijan työelämäorientaatiota opintojen aikana? - Pedagogisia malleja kehittämässä ja tutkimassa. Teoksessa Leena Penttinen, Kaisa Karhu, Jaana O. Liimatainen & Pauliina Keskinarkaus (toim.). Yliopistosta työelämään. Opintopolun työelämäorientaatiota tukemassa. Yliopistosta työelämään ESR-projekti. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/47637/978-951-39-5657-8.pdf?sequence=1> (Luettu 3.3.2020.)

Rissanen, Riitta. 2006. Fenomenografia. Luku 5.1. kokonaisuudesta Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L5_1.html (Luettu 6.4.2020.)

Rouhelo, Anne. 2008. Akateemiset urapolut. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990-luvuilla. Turku: Turun yliopisto.

Saarenmaa, Kaisa, Saari, Katja & Virtanen, Vesa. 2010. Opiskelijatutkimus 2010. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja opiskelu. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 18.

Stauffer, Bri. 2020. What Are 21st Century Skills? Applied education systems. <https://www.aeseducation.com/career-readiness/what-are-21st-century-skills> (Luettu 19.5.2020.)

Suomen virallinen tilasto: Opiskelijoiden työssäkäynti. ISSN=1798-999X. Helsinki: Tilastokeskus. (Luettu 7.5.2020.) <http://www.stat.fi/til/opty/index.html>

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tuominen, Visa. Rautopuro, Juhani. & Puhakka, Antero. 2011. Maistereiden työllistymisvaikeudet. Työpoliittinen aikakauskirja 2011 (3), 5 – 21.

<https://docplayer.fi/1081417-Maistereiden-tyollistymisvaikeudet.html>

(Luettu 11.5.2020.)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2019 (3).

https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2019.pdf (Luettu 15.5.2020.)

Tynjälä, Päivi. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Päivi Tynjälä (toim.). Oppiminen ja asiantuntijuus. Työelämän ja koulutuksen näkökulmia. Juva: WSOY – Kirjapainoyksikkö.

Tynjälä, Päivi. 2010. Asiantuntijuuden kehittämisen pedagogiikka. Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.). Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy.

Tynjälä, Päivi, Slotte, Virpi, Nieminen, Juha, Lonka, Kirsti & Olkinuora, Erkki. 2004. Yliopistosta valmistuneet työelämässä. Teoksessa Päivi Tynjälä, Jussi Välimaa & Mari Murtonen (toim.). Korkeakoulutus, oppiminen ja työelämä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Valtioneuvoston kanslia. 2020. Globaalin toimintaympäristön muutostekijät.

<https://vnk.fi/tulevaisuuskatsaukset/muutostekijakortit/poliittiset> (Luettu 9.3.2020.)

Vesterinen, Marja-Liisa. 2002. Ammatillinen harjoittelu osana asiantuntijuuden kehittämistä ammattikorkeakoulussa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

Viitala, Riitta. 2005. johda osaamista! Osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön. Keuruu: Otava.

Virtanen, Anne. & Tynjälä, Päivi. 2013. Kohti työelämätaitoja kehittävää yliopistopedagogiikkaa – opiskelijoiden näkökulma. *Yliopistopedagogiikka* 20 (2), 2 – 10. <https://yliopistopedagogiikka.files.wordpress.com/2013/09/yliopistopedagogiikka-2-13-virtanen-tynjc3a4lc3a4.pdf> (Luettu 11.5.2020.)

Virtanen, Anne. & Tynjälä, Päivi. 2019. Factors explaining the learning of generic skills: a study of university students' experiences. *Teaching in higher education* 24 (7), 880 – 894. DOI: 10.1080/13562517.2018.1515195

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje

Hei Lapin yliopiston opiskelija,

Teen pro gradu- tutkielmaani Lapin yliopiston asiantuntijakoulutusten opiskelijoiden kokemuksista ammatillisen asiantuntijuuden ja työelämätaitojen kehittymisestä yliopisto-opinnoissa. Kerään tutkimusaineistoni avovastauslomakkeella, johon pyydän Sinua ystävällisesti vastaamaan. Kyselyyn vastaajan tulee olla maisterivaiheen opiskelija. Kysely toteutetaan anonyymisti ja vastauksista poistetaan mahdolliset tunnistetiedot. Aineisto tuhoetaan tutkielman valmistuttua. Vastaamalla avovastauslomakkeen kysymyksiin annat suostumuksesi tutkimukseen osallistumisesta. Vastaathan kyselyyn 31.1. mennessä. Jos sinulla on kysyttävää tutkimuksestani voit olla yhteydessä sähköpostin kautta.

Kiitän jo etukäteen vastauksistasi!

Ystävällisin terveisin,

Heidi Isotalo

Liite 2:**Kysely pro gradu-tutkielmaani varten**

Hei Lapin yliopiston opiskelija,

Kerään tällä avovastauslomakkeella aineistoa tutkimustarkoitukseen. Pro gradu- tutkielmani käsittelee Lapin yliopiston asiantuntijakoulutusten opiskelijoiden kokemuksia ammatillisen asiantuntijuuden ja työelämätaitojen kehittymisestä yliopisto-opintojen aikana. Kyselyn kohderyhmänä ovat maisterivaiheen opiskelijat. Vastaamalla avovastauslomakkeen kysymyksiin annat suostumuksesi tutkimukseen osallistumisesta. Vastauksia käytetään ainoastaan tutkimustarkoituksessa ja aineisto tuhoetaan tutkielman valmistuttua. Avovastauslomake on nimetön.

Kysely on auki 31.1. asti.

Lisätietoja tutkimuksestani voit kysellä sähköpostin kautta osoitteesta XXX

1. Minkä vuosikurssin opiskelija olet?
 4. vuoden
 5. vuoden
 - Muu
2. Mikä on pääaineesi?
3. Mikä on sivuaineesi?
4. Millä tavalla koet yliopisto-opintojen kehittäneen ammatillista asiantuntijuuttasi?
5. Millainen opintokokonaisuuksien ulkopuolinen toiminta yliopistossa on mielestäsi kehittänyt ammatillista asiantuntijuuttasi?

6. Miten työelämätaitosi ovat kehittyneet yliopisto-opintojen aikana? Työelämätaidoilla tarkoitetaan yleisiä työelämävalmiuksia, joita tarvitaan työelämässä.
7. Millaisia työelämätaitoja koet omaavasi tällä hetkellä?
8. Millä tavalla haluaisit kehittää omaa ammatillista asiantuntijuuttasi?
9. Mitkä työelämätaidot ovat mielestäsi tärkeitä tulevaisuuden työelämässä, miksi?
10. Millä tavalla yliopistoa tulisi kehittää, jotta se ottaisi paremmin huomioon ammatillisen asiantuntijuuden kehittymisen ja tulevaisuuden työelämätaidot?